

זאת היתה

שבת פרשת שמות תשע"ט

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה בְּפִלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

קירוב מקרב
וקירוב מרחיק

17

מה עושים בימי
השובבי"ם?

41

ברכות בחשבון
ברישא חשוכא והדר נהורא 42

המדור לילדים
ראשית דרכו של גואל ישראל 45

תורה באמונה
נקודה מעובדת משיעור 03

ארץ זבת חלב ודבש
ארץ ישראל במשנת החסידות (2) 04

איך התבוננות יכולה לשנות את חיי?
סמינר ברצלונה (2) 26

מעין גנים
מלך חדש 34

טעם מצוה
ביטול עבודה זרה 37

הסיפור החסידי
הרמב"ם 40

מענות ותשובות
ימי השובבי"ם 41

הקדמת המערכת

שבת שלום לקוראינו היקרים. מוגשת לפניכם עוד חוברת ו**אביטה** מלאה בדברי תורה וחסידות של הרב **יצחק גינזבורג שליט"א**, שיפיוח בשבת שלכם רוח חדשה ומרעננת. **מה בגליון?** נפתח בנקודה מעובדת משיעור - **תורה באמונה**, על החדרת האמונה בכל דרגות לימוד התורה ומשם נעבור לשיעור המלא, ההתוועדות השניה של **ההתוועדות השניה של יט בכסלו**, המשכה של ההתוועדות שפורסמה כאן בשבוע שעבר – שעוסקת **במהותו של יט כסלו-חג החגים** וממשיכה בביאור מעלתה של ארץ ישראל – **"ארץ זבת חלב ודבש"** – במשנת אבות החסידות. השיעור השני בחוברת, אף הוא המשך מהשבוע שעבר, הינו **חלק ב' של הסמינר בברצלונה**. אחרי הביאור על טעמי הבריאה, מבאר הרב את מהות **ההתבוננות היהודית**, המיוסדת על שש המצוות התמידיות – **לחיות במרחב האלקי** – ואת שייכותה לכלל האנושות. **במעין גנים** נקרא על **מלך חדש** – על כוח החידוש המלכותי אותו עלינו לשחרר משעבודו. **ובטעם מצוה** נלמד מהגירת הראשונה בתורה – בתיה בת פרעה – על **ביטול עבודה זרה**.

בסיפור החסדי, נלמד על חידוש בפיזיולוגיה וברוחניות של **בעל ההילולא של כ' טבת**, הלא הוא הרמב"ם. **ובמענות ותשובות** נקרא תשובה ארוכה ומפורטת על **ימי השובבי"ם** באספקלריא חסידית עכשווית. במדור **ברכות בחשבון** נעניין בכלל הפותח את חומש שמות (כמו גם חומש בראשית) **"ברישא חשוכא והדר נהורא"** וברמזי הפסוקים בפרשה הסובבים סביבו. נסיים כמו תמיד עם רזי **במדור האהוב לילדים**, כשהפעם נלמד על **"ראשית דרכו של גואל ישראל"** – על דמותו המיוחדת של משה רבינו.

שימו לב למהדורה הארוכה והמפורטת של טעם מצוה שנשלחת למנויי התפוצה במייל. אל תפספסו.

מזל טוב מזל טוב לרב לרגל הולדת הנכד, בן לרב מנחם מענדל ודבורה לאה שי' גינזבורג. אי"ה יתכן שידור ישיר מהברית ביום ראשון. עדכונים במייל לקראת שבת. שבת שלום ומבורך, המערכת

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | **עיצוב:** דעה 3 | אביחיל | **מערכת:** הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הגליון מוקדש:

לזכות **נירה שתחי' מתוקי** לרגל יום ההולדת - **טו"ב טבת**
לע"נ **אורי (פאול)** בן יצחק אלכסנדר - **כ"ב טבת תשע"ה**

תורה באמונה

עד למדרגת דוד המלך, "והוי' עמו", שהלכה כמותו" – תלויה באמונה בכך שהתורה היא חכמתו ורצונו של ה', הגורמת ללומד לכוון לרצון ה' באמת.

לימוד הקבלה צריך להעשות באמונה – אמונה בכך שהלימוד ובעיקר כוונות התפלה אכן פועלים יחדים עליונים, "לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה" (ולא כדי 'לתפוס מלאכים'). לימוד החסידות, המבוסס על קשר אישי לרבי מפיו נובעים חידושי החסידות, צריך גם הוא להעשות באמונה – לא רק העמקה במושכלות אלקיות, אלא אמונה ברבי ובכח תורתו לקשר אותי לעצמות א"ס ב"ה.

אפילו על העיסוק בתורתו של משיח – הן משיח בן יוסף והן משיח בן דוד – להיות חדור באמונה, אמונה בכחה של התורה לגאול את המציאות ולתקן אותה תיקון אמתי, עמוק וסופי, בחיצוניותה ובפנימיותה.

התורה ירושה היא לכל ישראל, אך ההעמקה בתורה, והעליה מדרגה לדרגה, תלויות ביגיעת המח ומסורות לגאוני התורה שבכל דור ודור. לעומת זאת, האמונה מוטבעת בלבו של כל יהודי, שהרי אנו "מאמינים בני מאמינים", ומורנו הבעל שם טוב הדגיש כי אמונתו הפשוטה של יהודי פשוט אוחזת בפשיטות העצמות (למעלה-מעלה מהשכלת כל הגאונים). אמנם, מהות נשיאת ההפכים היהודית – אותה הדגישה והעצימה תורת החסידות – היא החיבור בין האמונה הפשוטה לעמקות התורה, כאשר שתיהן ביחד 'תופסות' בעצמות ה' ומחברות אליו את היהודי העוסק בתורה באמונה.

על הקב"ה כתוב ש"לית מחשבה תפיסא ביה כלל" (ובלשון הראשונים: "אילו ידעתי – הייתי"), ואף על פי כן אומר אדמו"ר הזקן (על פי זהרה) שיש שני דברים באמצעותם כן ניתן 'לתפוס' בה' יתברך – "רעותא דלבא תפיסא ביה" וכן המחשבה "כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצותיה... דאורייתא וקוב"ה כולא חד". באמת, שני הדברים שלובים זה בזה – כדי שהעיסוק בתורה יתפוס בה' על הלימוד עצמו להיות חדור ב"רעותא דלבא", לימוד חדור באמונה שלמעלה מהשכל.

דרגות רבות יש בגילוי התורה – התורה ש"קדמה לעולם" והולכת ומתגלה בשלבים בכל ימות עולם – אך על כולן להיות חדורות באמונה: "דרך ארץ קדמה לתורה" – כבר מימות אדם הראשון ישנה תורה של הנהגה נכונה וראויה בעולם העשייה, ועיקרה משא ומתן באמונה.

האבות קיימו את כל התורה כולה עד שלא נתנה. ענינה של תורת האבות הוא מדות טובות (שהרי האבות מכוונים כנגד מדות הלב, חסד-גבורה-תפארת), שתכליתן קירוב כל באי עולם לעבודת ה' (כפי שמתאר הרמב"ם כיצד כל האבות עסקו בעבודת "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם" ו"את הנפש אשר עשו בחרן" בה החלו אברהם ושרה). גם קירוב הזולת צריך להעשות באמונה – מתוך התמסרות ואהבה אמיתית. כאשר המקרב נגוע באינטרס אישי – לא רק גשמי, חלילה, אלא כשהוא מנסה 'לעשות קופה' רוחנית על גבו של המקורב, לצבור לעצמו זכויות בעבודת הקירוב – המקורב חש בכך ונדחה מפניו. בנגלה שבתורה, פסיקת ההלכה כראוי –

נקודה מעובדת משיעור מוצאי ח"י כסלו ע"ט. נרשם על ידי איתיאל גלעד.

"ארץ זבת חלב ודבש"

ארץ ישראל במשנת החסידות (ב)

קיצור מהלך השיעור

בשיעור הארוך שלפנינו נחרזים כמה נושאים – כולם כחלק מ'המשך' י"ט כסלו (יחד עם התייחסות אישית לחתן בר-מצוה, כדרכו של הרב):

פרק א מעמיק בפירושי "חג החגים" – כינויו של י"ט כסלו – על פי תקוני הזהר. 'חג החגים' רומז גם למלכות העולה בכל החגים, גם לנקודה האמצעית המשותפת לכל החגים – החיבור בין "להוי" ו"לכם", שהוא לוז החסידות – וגם לשרש העליון שמעל החגים, מקור השמחה בטהרתה. **פרק ב** מצייר שושלת של 13 מדרגות מ"סיני" עד דורנו ("הדור העשירי"), כנגד יג מדות הרחמים. **פרק ג** מלמד אודות שבע מדרגות של אמונה, אותן צריכים להחדיר בלימוד התורה בכל שבע דרגות הגילוי שלה.

פרק ד עוסק בגילוי המדות "ארץ אפים" ו"ואמת", המדות המיוחדות ביחס אליהן נאמר "וימהר משה ויקד ארצה וישתחו" – השתחויה של שמחה והשתחויה של יראה. אלו מדות המיוחדות לארץ ישראל, המקבילות בין נשיאי החסידות לאלו שתמונתם לא הגיעה אלינו. **פרק ה** פותח פרק חדש בפרצוף התכונות של ארץ ישראל, "ארץ זבת חלב ודבש". הפרק פותח ברמזים מופלאים בפסוק הראשון בו נאמר ביטוי זה, וחיבורו לפסוקי "בראשית" ו"שמע ישראל", וממשיך בשני פירושים עמוקים לחלב ולדבש – כפי שהם מופיעים בבינה (כחסדים וגבורות) וכפי שהם מופיעים בדעת (כ"טרין עטרין", כח גדילה וכח המתקה).

(436), וז"ל:

בהנוגע להערתו שאלתו – היסוד ומהו פירוש ותוכן התואר של יום הבהיר י"ט כסלו "חג החגים", וכמ"ש בהקדמת החוברת די"ט כסלו, הנה הקדמה זו כתובה ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אלא שמפני טעם לא רצה לחתום עלי. ויש לבאר הענין – אף שלא שמעתי את זה ממנו – ענפמ"ש בספר מאורי אורי אות ח' ס"ק ה' ומיוסר על מה דאיתא בתקוני זהר תקון כ"א (נח ע"ב), אשר חג החגים אין פ' חג בפ"ע דוקא, אלא נקודה האמצעית המתגלה בחגים (עיי"ש בס' באר לחי רואי ובביאור הגר"א). והנה ענין החגים הוא שמחה (יעוין חגיגה דף י' ע"ב: אלא אתיא בו) המקשרת הלכס ולה, וכפסק רז"ל אין שמחה אלא בבשר ודוקא שלמי חגיגה – שלכן בזמן הזה אין שמחה אלא בין (יעוין דיוק לשון רבנו הזקן – בעל התניא – בשו"ע שלו ס"י תקכ"ט סעיף ז'). וזהו אחד היסודות של תורת החסידות, וכמודגש

א. פירושי "חג החגים" – "חג החגים": פנימיות החגים – חיבור "להוי" ו"לכם"

לחיים לחיים, גוט יום טוב, לשנה טובה בלימוד החסידות ובדרכי החסידות תכתבו ותחתמו.

הרבי הקודם קורא ליום טוב הזה שלנו, י"ט כסלו, "חג החגים", ויש מכתב ארוך של הרבי³ שמסביר את הבטוי. קודם נאמר פשט,

נרשם על ידי אייתל גלעדי. לא מוגה. מוצאי ח"י כסלו ע"ט – כפר חב"ד. בר מצוה אברהם-שמעון שי' גלעדי.

א אגרות קדש (מוהרי"צ) ח"ז עמ' ל; הקדמת "היום יום". ב אג"ק ח"י אגרת ג'רב (נדפסה גם בלקו"ש ח"ה עמ'

דכל חגין". הווארט שם הוא שהחג של כל החגים הוא הנקודה האמצעית של כל החגים. כדי להסביר מהי הנקודה האמצעית של כל החגים, הרבי מסביר קודם את ההבדל בין שבת לחגים: על שבת כתוב "וקראת לשבת ענג... אז תתענג על הוי"ט וחגים הם "ושמחת בחגך" – תענוג (שבת) ושמחה (חגים). ענג כולו לה', אבל חגים, שהם שמחה, הם שילוב ויחוד בין "להוי"ט ובין "לכם". דווקא הגילוי שהוא גם "להוי"ט וגם "לכם" פועל את השמחה בנפש. זו הנקודה הפנימית של כל החגים, שאפשר לחבר את ה"להוי"ט עם ה"לכם".

יחוד ה"להוי"ט וה"לכם" הוא כל ענין תורת החסידות, "בכל דרכיך דעהו", גם ב"דרכיך" – הדרכים שלך, ה"לכם" לגמרי – "דעהו", דע את הקב"ה. זו "פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה"^ט. עד כדי כך שחז"ל דורשים "בכל דרכיך דעהו" אפילו לדבר עברה". מה הדוגמה? אליהו בהר הכרמל (שהקריב קרבן לה' בזמן איסור הבמות). כנראה מכח תורת החסידות כל אחד יכול להיות כאליהו הנביא בהר הכרמל – לדעת את ה', לדעת מתי צריך לעשות דבר שנראה לא על פי תורה, אבל בעצם הוא קידוש ה' הכי גדול, עד שכל העם מכריזים "הוי"ט הוא האלהים הוי"ט הוא האלהים", תכלית כל התורה כולה. זו הנקודה הפנימית של כל החגים.

ש"חג החגים" כולל גם את כל החגים שיש בתורה, גם החגים דאורייתא וגם החגים דרבנן, וגם, כמו שמודגש ומבואר בחסידות בהרבה מקומות, גם החגים הפרטיים, האישיים, של כל אחד ואחד, שאחד מהם הוא חגיגת הבר-מצוה. חג החגים כולל גם את החג שאנו בו כעת. בביאור הרבי לביטוי "חג החגים" הוא מביא מתקוני הזהר^ג ביטוי כמעט זהה – "חג

בכ"מ מהבעש"ט ותלמידיו אחריו ורבנו הזקן ותלמידיו אחריו, הענין דעבדו את ה' בשמחה. ועוד יסוד: עבודת ה' עם הגוף ולא ע"י תענוגות וסיגופים, וכפירוש הידוע על הפסוק כי תראה חמור שונאך [הוראה על חומר הגוף] גו' עזוב תעזוב עמו דוקא [ולא ע"י דחיתו וסיגופים].

וענין י"ט כסלו, אשר יצא רבנו לחירות למטה – מפני שניתנה הרשות מלמעלה להפיץ תורת החסידות והדרכות^י,

כי הרי אין אדם נוקף אצבעו וכו' – זאת אומרת שמלמעלה הסיכמו להפצת שיטה זו דוקא, וזוהי נקודה האמצעית דכל החגים.

ככל הדברים האלו – ענינים – שבמעשה – ישנו ג"כ בחידוש תורת החסידות בנוגע ללימוד התורה, אשר תורת חב"ד תובעת מכל או"א לעסוק בפנימיות התורה ובאופן להבינה בחכמתו בינתו ודעתו, אף שישנם רמזי תורה כאלו שעדיין אין ניתנים להגלות או שנתגלו מבלי שיבינום ורק בדרך אמונה.

ומרומז בזהר ח"ג צג, ב ואילך ומבואר בלקוטי תורה [צו יא, ד] שכחילוק זה הוא בין שבת שנקרא קדש ובלשון הזהר קדש מילה בגרמני [זח"ג צד, ב].

ולכן שבת מיקרי ענג, ולא שמחה הנ"ל, למעלה מהבנה והשגה, עד שארז"ל בקושי התייר לדבר ד"ת בשבת [הובא בסו"ס היראה לרבנו יונה ובהוספות לתורה אור ס"פ תשא].

משא"כ יו"ט שנקרא מקראי [ומזמיני ומגלי] קדש, והותרה מלאכת אוכל נפש.

ובלשון החסידות, כמו החילוק של חכמה – שזהו ענין השבת – שענינה בשכל מושכלות ראשונות המתקבלות בדרך פשיטות ומבלי שקו"ט והשגה. ובינה, שזהו ענין הוי"ט מקראי קדש, הבנה והשגה.

אשר גם עפ"ז מובן אשר שיטת בעל התניא ללמוד פנימיות התורה עד שיבינה וישיגה – היינו נקודה האמצעית של החגים.

וראה עוד אג"ק חו"ט אגרת ד'קצא ולקו"ש חכ"ה עמ' 385.

ג תקוני ג (כט, ב): "חג בפני עצמו... דכל חגין מתחגגין בה".

ד ישעיה נח, יג-יד.

ה דברים טז, יד.

ו ביצה טו, ב; שו"ע או"ח תקכט, א.

ז משלי ג, ו.

ח ראה לקו"ש ח"ג עמ' 907 ועמ' 932; ח"י עמ' 104 ואילך; מלכות ישראל ח"א מאמר "החסידות וארץ ישראל"; תשובת השנה מאמר "בכל דרכיך דעהו" פ"ג; מודעות טבעית ביאור ד (עמ' קעא ואילך וש"נ) למאמר "גולה וגאולה" (וראה גם הטבע היהודי עמ' רג).

ט ברכות סג, א.

י מלכים א-יח, לט.

ה'חג' – סתם המלכות – עד לחסד, ואז החסד מתחוגג (זהו הבטוי שם), משתעשע, עם המלכות, וזהו "חג הפסח", "זמן חרותנו". בשבועות המלכות-החג עולה עד התפארת והתפארת מתחוגגת עם המלכות, וזהו חג השבועות, "זמן מתן תורתנו"; בסוכות המלכות-החג עולה עד ספירת הגבורה, הגבורה מתחוגגת עם המלכות, וזהו חג הסוכות, "זמן שמחתנו".

אם כן, כאן מתפרש "חג החגים" ש'חג' הוא המלכות, וכל אחד מהחגים הוא צורה אחרת של התחוגגות עם המלכות. אתמול⁶ דברנו על "שעשועי המלך בעצמותו". כל החגים הם סוגי שעשוע שונים עם המלכות – משחקים משחקי מלכות. אנחנו יודעים היטב שכל הזמן משחקים עם הרעיון של המלכות, אפשר לשחק עמו מכל כיוון. משתעשעים מכיוון של חסד – חושבים על מלכות של חסד – זהו חג הפסח. משתעשעים עם המלכות מבחינת התפארת (משפט המלוכה, "משפט רחמי"⁷) – זהו חג שבועות. מתחוגגים עם המלכות מצד הגבורה (בנין המלכות מן הגבורות) – זהו חג הסוכות. הכל להתחוגג עם החג, המלכות.

"חג החגים" – חג למעלה מכל החגים

אם כן, ראינו את פירוש הרבי – על פי תיקוני הזהר, אבל בלי האריכות ששם – ש"חג החגים" הוא הנקודה האמצעית של כל החגים, וגם את פירוש תיקוני הזהר ש"חג החגים" היינו המלכות העולה בכל חג. אבל לכאורה, כאשר שומעים את הבטוי "חג החגים", לא חושבים לא ככה ולא ככה, אלא משהו אחר לגמרי – כמו "קדש הקדשים". יש

"חג החגים" – עלית המלכות בכל חג

נחזור לתקוני הזהר, מקור הבטוי "חג כל החגים": הוא מפרש – הרבי לא מביא את כל הפירוש – שבעצם 'חג' הוא נקודת המלכות. לכן בהרבה מקומות⁸ כתוב שנקודת המלכות היא הנקודה האמצעית של כל הספירות. אם יש ו קצוות מסביב, כנגד המדות מחסד עד יסוד, המלכות נקראת "היכל הקדש באמצע"⁹ – המלכות היא לא רק הנקודה התחתונה של הספירות, אלא גם הנקודה האמצעית שלהן.

כל אחד מחגי התורה הוא מדה אחרת: פסח הוא חסד. לגבי שבועות וסוכות יש שתי דעות – דעה אחת ששבועות היא תפארת¹⁰, כי היא מתן תורה, ואז יוצא שסוכות הוא גבורה, מדת יצחק¹¹; או ששבועות, מתן תורה "מפי הגבורה"¹², כנגד הגבורה¹³ (כאשר השופר של מתן תורה הוא מאילו של יצחק¹⁴), ובו גילוי שער הנון אחרי ספירת מט ימי העומר, "תספרו חמשים יום"¹⁵, התגלות הבינה בזמן מתן תורה, וסוכות, חגו של יעקב אבינו, "ויסע יעקב סֶכְתֵּהוּ"¹⁶, חג התפארת. כאן בזהר¹⁷ נוקט בפשטות כשמועה הראשונה, ששבועות תפארת וסוכות גבורה. לאור זאת מפורש בתקו"ז: בפסח עולה

יא ראה זהר ח"א ו, א (ושעת רצון שם); תורה אור (ר"מ פאפירש) לבמדבר ב, ב; שפע טל ש"ח פ"ד.

יב ספר יצירה פ"ד מ"ד.

יג תקו"ז תקון כא (נו, א).

יד כך מפורש במא"א ערך ח, הו"ל:

חג נק' המלכות וכן אמרו בתיקונים חג דכלהו חגין מתחוגגין בה כי היא תעלה בחסד וזא נק' פסח וכשתעלה בת"ק נק' שבועות וכשתעלה בגבורה נקרא סוכות וכדומה ג' חגים ג' ררגלים נה"י ועומדת המל' כנגדם ונמצא מתחגגים בה.

טו מכות כד, א (ובכ"ד).

טז זהר ח"ג רנז, ב.

יז פדר"א פל"א (רש"י לשמות יט, ג).

יח ויקרא כג, טז.

יט בראשית לג, יז.

כ התועדות י"ט כסלו המרכזית – פורסמה ב"ואביטה" יוחי. כא "פתח אליהו".

– הוא "נקודה לתתא", תודעה שה' למטה. בעצם זו חקירה של נושא המלכות – "כבד מלכים חקר דבר"¹² – בכל חג מכיוון אחר, מזוית אחרת. עצם החקירה, "כבד מלכים חקר דבר", הוא להתחוגג עם הנושא, להשתעשע איתו. ידוע שבש"ת מן השמים¹³ – ש"ת של אחד מבעלי התוספות – יש תשובה חשובה שקרתה ב"ט כסלו, והמגיד בשמים אומר ש"יום בשורה הוא". כך כתוב מאות שנים לפני י"ט כסלו שלנו. בשורה היא גאולה, כמו אליהו הנביא, מבשר הגאולה, שהזכרנו קודם. מהי הבשורה? מלכות, נקודה לתתא. כל החגים הם רק להתחוגג עם המלכות, עם י"ט כסלו.

הנקודה באמצע היא פירוש הרבי, שתורת החסידות באה לחבר את ה"להוי" עם ה"לכם". יש לכך כמה ביטויים. לדוגמה, בלוח "היום היום"¹⁴ כתוב שתורת החסידות היא חיבור הצורה והחומר – חכמת המוסר היא מיאוס החומר, חכמת החקירה, הפילוסופיה, היא רק צורה, אבל החסידות היא חיבור הצורה והחומר עד שלא ימצא ראש וסוף, הכל אחד. זו הנקודה האמצעית של כל החגים, כי יחוד החגים הוא שהם גם "להוי" וגם "לכם". "נקודה לעילא" היינו הפשט שאמרנו, שבעצם י"ט הוא כתר עליון, שרש אמונת עם ישראל. גאולת אדמו"ר הזקן – שקרתה בדיוק 26 שנה אחרי הסתלקות רבו, הרב המגיד, שאמר לו בנבואה גלויה לפני שהסתלק "היינט איז אונזער יום טוב" – היא בעצם הכתר של הכל, שהכל יוצא ממנה והכל שואף אליה.

שלוש הנקודות האלה מתחברות, כי "כתר עליון איהו כתר מלכות" – הכל נקודה אחת,

חג שלמעלה מכל החגים, כולם מקבלים ממנו והוא כולל את כולם מלמעלה.

"עוזר ומושיע ומגן"

אם כן, בעצם יש כאן שלשה פירושים מהו "חג החגים", ובכל אחד מהם נמצאת הנקודה במקום אחר – באמצע (פירוש הרבי), למטה (פשט תקוני הזהר) או למעלה (מה שהוסבר כעת). שלשת הפירושים מזכירים את התורה המפורסמת, שאנחנו אוהבים לחזור כל פעם¹⁵, מבעל הקדושת לוי¹⁶ (גם היא על פי הזהר¹⁷), ש"נקודה לתתא" (חיריק), "נקודה באמצעיתא" (שוּרְק) ו"נקודה לעילא" (חולם) הן כוונת "מלך עוזר ומושיע ומגן":

אם ה' רק עוזר לי – אני עושה והוא עוזר – הנקודה היא נוכחות ה', השגחת ה', ואז היא "לתתא", ה' עוזר לי, סומך אותי. אם הנקודה היא "באמצעיתא", באמצע, ה' נקרא "מושיע".

אם הנקודה לעילא ה' נקרא "מגן" – מגן בארמית לשון חנם¹⁸, כמו חזקיהו המלך שהלך לישון וה' עושה הכל, אני לא עושה כלום. חותמים את הברכה "מגן אברהם", נקודה לעילא, ה' מגן. אם אני הולך לישון אני רק יכול לחלום (החוש של חדש כסלו) – חולם הוא נקודה לעילא, חלומות חסידיים.

נקודה למעלה, נקודה למטה, נקודה באמצעיתא בחג החגים

גם ביחס לבטוי "חג החגים" יש את שלשת הפירושים:

יש את מה שהיום טוב הזה – י"ט (כסלו) ר"ת יום-טוב, אומרים היום 'גוט יום טוב'

כב ראה מעין גנים נשא עמי' לג; בעתה אחישנה עמי' רעא.

כג לקוטים לקדושת לוי.

כד הקדמת תקו"ז (טו, ב).

כה ראה – לדוגמה – אונקלוס לבראשית כט, טו.

כו משלי כה, ב.

כז אות ה'.

כח ז' כסלו.

לא במדרגה גבוהה מוסיפה הידיעה שכתוב דבר דומה גם בתקוני הזהר. ממילא ראוי גם לחשב את הגימטריא. **חג החגים** שוה 77, **מזל, מגדל, עז** – "מגדל [=] עז שם הוי' בו ירוץ צדיק ונשגב"²⁷. **מגדל** שוה **עז** שוה **חג החגים**. אבל **חג** הוא 11. כמה אותיות יש בבטוי **חג החגים**? 7 אותיות, ממוצע כל אות הוא 11. בטוי יפהפה, מושלם לגמרי. כל אות של **חג החגים** היא **חג** – כולו אומר חג, שבע פעמים **חג**, הכל חג, כולם מתחוגגים.

איזה עוד רמז אפשר לעשות מ"חג החגים", לפני שנתקדם הלאה? במקום הפעולה הפשוטה של חיבור האותיות אפשר לעשות הכאה שלהן, להכפיל אותן – **ח** פעמים **ג** עולה **כד**. לפי הפירוש הפשוט – ש"חג החגים" הוא כמו "שיר השירים" או "קדש הקדשים", 'מיעוט חגים שנים' – "חג החגים" היינו הוא **חג** אחד, שבהכאה שוה **כד**, ועוד שני חגים למטה ממנו, שגם כל אחד מהם הוא **כד**.

פירושי "חג החגים"	נקודות	רמות בטחון	חלקי ה-י
שרש החגים	נקודה לעילא	מגן	קוצא
פנימיות החגים	נקודה באמצעיתא	מושיע	גזעא
מלכות העולה לחוג עם הספירות	נקודה לתתא	עוזר	שבילא

מי זוכר כוונה חשובה בקבלה של **כד** למעלה ופעמיים **כד** – **כדכד** – למטה ממנו? בשלשת שלישי התפארת²⁷. בעצם כל ספירה מתחלקת ככה, כי בכל ספירה יש חסד – ה החסדים של הדעת מתפשטים ב-ה הקצוות (מחסד עד הוד, ואחר כך נכללים ביסוד ונמסרים למלכות) – וכל **חסד** מתחלק ל-**כד** ו-**כדכד**. בכל ספירה יש "חג החגים",

רק שלפעמים רואים אותה למטה, לפעמים באמצע ולפעמים למעלה²⁸.

קוצא, גזעא, שבילא

אתמול²⁸ דברנו על משהו דומה:

באותיות האלף-בית נקודה היא י, והסברנו שבי-י – המבדילה בין רבי לרב, "כל רב מבבל וכל רבי מארץ ישראל"²⁹ – יש קוצא, גזעא ושבילא³⁰, שהן בעצם נקודה לעילא, נקודה באמצעיתא ונקודה לתתא בתוך נקודת ה-י. הנקודה לעילא, הקוצא, היא נביעת האין סוף של הרבי האמתי. הגזעא, הנקודה באמצע, היא היכולת לתפוס את ההברקה, ההשכלה החדשה. הנקודה לתתא, השבילא, היא הדעת של נקודת החכמה, היכולת להשפיע אותה. כך הסברנו שבתורה אחת הבעל שם טוב אומר שעיקר ה-י של הרבי הוא נביעת האין סוף שלו ובתורה אחרת שעיקרה הדעת שלו (בעוד ה-ר ו-ב הן חכמתו ובינתו). ככה דברנו אתמול, ומתקשר גם לנושא כרגע – "חג החגים". ולסיכום:

רמזי "חג החגים"

נעשה קצת רמזים: **חג** שוה 11. כמה שוה **חג החגים**? גימטריא פשוטה. לחסיד מספיק שהרבי הקודם אמר זאת, לא צריך שיהיה כתוב בתקוני הזהר. אבל למי שעדיין

כט ראה גם חסדי דוד הנאמנים ח"א עמ' 9-6 ביחס ל"נקודה האמצעית".

ל תקו"ז חדש צח, א; ראה שם הגדולים סדר תנאים ואמורים; כש"ט (הוצאת קה"ת) אות קמ.
לא זהר ח"ג רג, ב (וראה לקוטי הש"ס לאריז"ל למסכת עוקצין).

לב משליו, י.
לג ע"ח של"ח פ"ג (מ"ת).

"לכם" טהור, כמו הבטוי של הרבי "שמחה בטהרתה"¹⁷. מה פירוש "בטהרתה"? בלי ישות, בלי להרגיש את עצמי, אני לא בסיפור. אני כל כך שמח, באמת שמח, שאני בכלל לא כאן.

ככה אפשר לרמוז בבטוי שלנו, "חג החגים", שהשראת החג שלמעלה - י"ט כסלו - על כל שאר חגי התורה היא מתוך ההתבוננות באלקות, עבודת חב"ד, עבודת אדמו"ר הזקן, בעל הגאולה. ההתבוננות מתפשטת עד הלב, עד "עבודה שבלב זו תפלה"¹⁸, העבודה החב"דית האמתית - הלואי שנזכה לה - שהיא שמחת יום טוב. יש ודאי מעלה בשבת, אבל יש משהו למעלה ממנה - ביאת משיח (משיח אותיות **ישמח**, שמחה) היא לא שבת אלא חג. אז נזכה לאותו חג, "חג החגים", של ביאת משיח צדקנו - עכשיו. לחיים לחיים, שנזכה לחג החגים.

ב. שלשה עשר דורות ויג מדות הרחמים סמיכת דור העשירי

דברנו¹⁹ על נביעת האין סוף, ועל כך שכולנו בארץ צריכים לשאוף להיות 'רבי' - הרי "אזירא דארץ ישראל מחכים"²⁰, נושמים כאן את האויר - ואמרנו שכדי להיות רבי צריך להיות סמוך "איש מפי איש" עד משה רבינו. שאלנו שלכאורה קשה לצייר איך אפשרי, והבאנו שהקדושת לוי אמר שהוא מקבל חמישי ממה רבינו - אחיה השילוני קבל את התורה ממשה, כמפורש בהקדמת הרמב"ם למשנה תורה, ממנו קבל מורנו הבעש"ט, ממנו הרב המגיד, וממנו, אומר הקדושת לוי, אני קבלתי, אז אני מוסמך איש מפי איש עד

אבל מסבירים זאת בפרט בתפארת, כי בה יש הבדל מהותי בין השליש העליון לשני השלישים התחתונים.

שמחת "חג החגים" - שמחה בטהרתה

נסביר: בקבלה ובחסידות²¹ השליש העליון של התפארת נקרא "עץ החיים" ושני שלישיה התחתונים נקראים "עץ הדעת טוב ורע". השליש (ה-כד) העליון של עדיין מכוסה ביסוד אמא, בעצם ההתבוננות באלקות - יסוד אמא מתפשט עד השליש העליון של תפארת ז"א, עד מקום הלב, ועל כך נאמר "בינה לבא"²² - לכן האהבה (החסד) שם היא בלי מודעות עצמית, אין שם "יש מי שאוהב"²³. לעומת זאת, שני השלישים התחתונים, הגלויים, הם "עץ הדעת טוב ורע", מקום המודעות העצמית. זהו יסוד היסודות של הלימוד שלנו בנפש, עיקר תורת החסידות (שהיום, י"ט כסלו, ראש השנה שלה).

יצא, אם כן, שכל החגים - מיעוט רבים שנים - הם בשני שלישי התפארת התחתונים, ב-כדכד התחתונים. הם במקום המודעות העצמית ובאים לתקן אותה (על ידי עבודת הנפש של בטול היש לאין). ה"לכם" שבכל החגים, שמתבטא בכך שמלאכת אוכל נפש מותרת, הוא סימן להרגשת היש אותה מתקנים בשמחת החג. אבל יש חג אחד ללא מודעות עצמית - החג שהתחדש רק בדורות האחרונים, היו"ט שלנו עכשיו, י"ט כסלו. גם הוא מחבר את ה"הוי" ואת ה"לכם", אבל מבלי להרגיש את ה"יש" בתוך ה"לכם" - זהו

לד סה"מ "אתהלך לאזניא" ד"ה "להבין ענין חטא אדם הראשון", תו"ח ד"ה "אלה תולדות נח" (הא'), ובאורך מאמר "בכל לבי דרשתין" (ובפרט ביאור "עץ החיים ועץ הדעת" והנספח).

לה הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

לו ע"פ תניא פל"ה.

לז שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח. ראה שיעור י"ב אלול ע"ז פ"ג.

לח תענית ב, א.

לט ב"ב קנח, ב.

בעל הגאולה, מוסיף בשו"ע שלו "שלוחו של אדם כמותו ממש"¹⁰⁷. שוב, הרבי מינה את כולנו להיות שלוהיו, ובכך בעצם הסמיך אותנו. לפעמים מדברים על הדור העשירי לבעל שם טוב – מאיפה לוקחים זאת? מהרבי עצמו, שכותב במאמר המוגה האחרון של "באתי לגני"¹⁰⁸ שאו-טו-טו נכנסים לדור העשירי. אנחנו עכשיו מסתמא בדור שנקרא הדור העשירי, מה זאת אומרת? יתכנו חילוקי דעות מהו בדיוק גדר הדור העשירי, אבל כולם יסכימו שיש כזה מושג ושכולנו בדור העשירי צריכים להיות שלוהים של הרבי, לקבל את השליחות, השליחות האחרונה, להביא את המשיח. בכך אנחנו זוכים לסמיכה, איש מפי איש עד משה רבינו. שכל אחד יהיה בחינת רבי, כמו שהרבי אמר שכל אחד צריך להיות אדמו"ר¹⁰⁹.

דור השלשה-עשר

כמה שלבים מנינו מסיני? בשושלת קבלת התורה מתחיל הרמב"ם מהקב"ה – משה קבל תורה מה'. שאלה אם מונים גם את ה' בשושלת קבלת התורה, אך 'סיני' ודאי אפשר למנות, כי כתוב "משה קבל תורה מסיני". אחרי השלישייה של סיני-משה-אחיה יש לנו עוד עשרה דורות. זו עוד סגולה מיוחדת מאד בדור שלנו, שאנחנו השלשה עשר.

בכל מקום שלשה עשר הם כנגד יג מדות הרחמים. כלומר, הדור שלנו הוא ה"ונקה" – קודם כל, "ונקה" לשבים¹¹⁰, דור של תשובה, כהבטחת הרמב"ם בהלכה ש"סוף ישראל

משה רבינו. בחב"ד יש אותה מסורת, אפשר לומר ביתר שאת ויתר עז, שהבעש"ט הסמיך את המגיד – בחר בו – והמגיד ודאי הסמיך את כל תלמידיו המובהקים, אבל התלמיד המובהק, ב-ה הידיעה, אותו הסמיך בפירוש, הוא אדמו"ר הזקן. לכן הוא המוסמך העיקרי איש מפי איש עד משה רבינו. שוב, משה, אחיה השילוני, הבעש"ט, המגיד, אדמו"ר הזקן. אחר כך, כל דור ודור – שבעת הדורות מאדמו"ר הזקן, בעל הגאולה של היום, ועד הרבי – גם מוסמך איש מפי איש.

פרקי אבות פותחים ב"משה קבל תורה מסיני". חשבתי שהוא קבל תורה מפי הקב"ה, "מפי הגבורה", אבל כתוב שהוא קבל 'מפי סיני' – יש מישהו/משהו שנקרא סיני ממנו קבל משה. בפשט הכוונה למקום קבלת התורה, סיני, אבל כאשר קוראים "משה קבל תורה מסיני" נשמע כאילו יש מישהו שנקרא 'סיני' ממנו קבל משה. "וירד הוי' על הר סיני"¹¹¹ – ה' נמצא שם, ירד על הר סיני, עליונים ירדו למטה. כתוב בקבלה¹¹² שסיני שוה גם סלם, סלם יעקב עליו קראנו בפרשה הקודמת, וגם ה פעמים הוי' – ה חסדים. התורה היא "תורת חסד"¹¹³.

בכל אופן, יש סיני – הופעת ה' על הר סיני – ואחריו משה, אחיה, הבעל שם טוב, המגיד (בעל ההילולא של היום) אדמו"ר הזקן (בעל הגאולה), אדמו"ר האמצעי, הצמח צדק, הרבי המהר"ש, הרבי הרש"ב, הרבי הרי"צ והרבי אחר כך, נעבעך נעבעך, יש את המקבלים שרוצים לקבל גם איזו הסמכה מהרבי. הרבי נתן הסמכה לכולם, בכך שאמר שכל אחד יכול וצריך להיות שליח. שליח הוא כח המשלח, "שלוחו של אדם כמותו"¹¹⁴, ואדמו"ר הזקן,

מד ראה קו"א לשו"ע או"ח רסג ("דהוה כעושה בעצמו ממש"); לקוטי תורה ויקרא א, ג ובמ"מ שם (ושבשו"ת הריב"ש סימן רכה איתא "כמותו ממש").

מה קונטרס י' שבט תשמ"ח.

מו שיחת ה"ר תשנ"ב.

מז שבועות לט, א.

מ שמות יט, כ.

מא זהר ח"א רסז, א.

מב משלי לא, כו.

מג ברכות לד, ב וש"נ.

הזה אפילו כתוב. את אדמו"ר הזקן מכנים 'רב' – שו"ע הרב – והוא הרב של כל החסידים, "ורב חסד".

בין האדמו"רים הכי מתאים לקרוא "ואמת" – התקון השביעי החביב, שע נהורין¹¹, גילוי אור הפנים, "תרין תפוחין דנהירין תדירא דחדאן תדירא"¹² – לאדמו"ר האמצעי. 'בול' מתאים לו, כמו שנסביר לקמן. גם המדות "רב חסד ואמת" הולכות יחד – האבא והבן. "ארך אפים" יחד – הבעש"ט והמגיד. "רחום וחנון" גם יחד – משה רבינו ואחיה השילוני.

"ואמת" היא סוף הפסוק הראשון, בו יש שבע מדות, ואחריה מתחיל הפסוק השני, בו יש שש מדות:

אם "רב חסד" הוא אדמו"ר הזקן, בעל הגאולה, מי הוא "נצר חסד"? הצמח צדק. פשוט. הוא התורה שבעל פה של סבו אדמו"ר הזקן, הוא כל כך נוצר את החסד של סבו, ה"רב חסד" של אדה"ז, עד שלא רצה לשמוע את ה"אמת" – לא הלך לשמוע את דרושי השווער שלו, אדמו"ר האמצעי¹³ – הוא אך ורק "נצר חסד". "נצר חסד" הוא מזל העליון, עליו נאמר "אין מזל לישראל"¹⁴, "נצר חסד" הולך עם "לאלפים" – בפשט, רק לפי האריז"ל והזהר אלה שתי מדות – הצמח צדק עם בנו הרבי המהר"ש. הוא אלוף בין אלופים – כל בני הצמח צדק נעשו רביים, אבל הוא, הצעיר מביניהם, אלוף כל האלופים. הוא מצטרף לאביו, שהסמיכו איש מפי איש עד משה רבינו.

עד כאן כל המדות היו זוגות ("רחום וחנון, ארך אפים, ורב חסד ואמת. נצר חסד לאלפים") וכעת יש שלישייה – "נשא עון

לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין", וכידוע גם הווארט שלנו¹⁵ שדורשים "ונקה ל'שויים'", כולנו שויים לטובה, כולנו בעלי תשובה, כולנו שויים.

פירוש נוסף ל"ונקה" הוא על פי דרשת חז"ל על הפסוק "ובעל השור נקי"¹⁶, "נקי מנכסיו"¹⁷ – מצב שאין לי כלום. כידוע, אור אמא יונק ממזל ה-יג¹⁸, "ונקה", שהוא שער הנון, "איני יודע", בגימטריא קסא. השם של פנימיות אמא, איני יודע כלום – הכי מתאים לדור שלנו, 'איך וייס גארנישט'. אבל אנחנו מאמינים בביאת משיח תיכף ומיד ממש, דווקא מתוך שאין לנו הרבה שכל, אין לנו שכל בכלל. זהו הדור העשירי – תקון "ונקה", זהו הרבי של הדור העשירי, שכולנו רבי (לשון רביא, תינוק ללא דעת, אך דווקא "לדעת זה התינוק אני מתפלל"¹⁹).

יג דורות כנגד יג מדות הרחמים

צריך לכוון בפרוטרוט כנגד יג מדות הרחמים:

יוצא מתאים ש"סיני" הוא שם "אל" – המדה הראשונה לפי הזהר והאריז"ל, השם הקדוש היחיד ב-יג מדות הרחמים – המקום בו ה' ירד ונתן תורה "מפי הגבורה". "רחום וחנון" הם משה רבינו ואחיה השילוני.

"ארך אפים" – שתי מדות שהולכות יחד – היינו הבעש"ט ("ארך") והמגיד ("אפים"). הכי מכוון שאדמו"ר הזקן, בעל הגאולה של היום, הוא "ורב חסד". כמדומני שהווארט

מח אור לג' אלול ע"ג פ"ב; ט"ז אלול ע"ג פ"א (וכמ"פ במהלך השנה).

מט שמות כא, כח.

נד פסחים כב, ב ושי"ג.

נא ראה שער מאמרי רשב"י, פירוש האד"ז (עמ' רמט).

נב שו"ת הריב"ש סימן קנ"ז.

נג זה ח"ג קלג, ב-קלד, א.

נד ראה בית רבי ח"ג פ"א.

נה שבת קנא, א. בעש"ט עה"ת לך לך כו.

מדות הרחמים	סדר הדורות
אל	סיני
רחום	משה
וחנון	אחיה השילוני
ארך	הבעש"ט
אפים	הרב המגיד
ורב חסד	אדמו"ר הזקן
ואמת	אדמו"ר האמצעי
נצר חסד	הצמח צדק
לאלפים	הרבי המהר"ש
נשא עון	הרבי הרש"ב
ופשע	הרבי הריי"צ
וחטאה	הרבי
ונקה	דור העשירי

עד כאן השלמה לסוד הסמיכה שדובר
אותמול. הראש של סמיכה הוא ה-י של רבי,
מוחין דאבא, תורת ארץ ישראל – כל תורת
החסידות, תורת בעל הילולא, תורת הגאולה,
היא תורת ארץ ישראל.

ג. שבע אמונות – שליבים בגילוי התורה

רמז אברהם-שמעון – שבע אמונות

נשייך את הדברים לבר מצוה שלנו, החג
שלנו, שאמרנו שגם נכלל ב"חג החגים" של
היום. לבר מצוה קוראים **אברהם-שמעון** שיחי,
העולה 714, ז פעמים **אמונה** (כפי שמסתמא
דרשנו – בברית, באפשרעניש, או בהזדמנות
אחרת). גם על אמונה דרשנו הרבה אתמול.
הסברנו שרבי הוא כמו צבי – רב הוא צב, לאט
לאט, קמעא קמעא, ורבי "רץ כצבי" מהר-מהר
"לעשות רצון אביך שבשמים"^ט – ו-**צבי** שוה
אמונה. ארץ ישראל נקראת "נחלת צבי צבאות
גוים"^ט – "צבאות" הוא שם קדוש של הקב"ה,

ופשע וחטאה". ברביים הם ראשי תבות **מיד**,
כמו שאומר הרב¹¹ – **מנחם**, יוסף-יצחק,
דובער. שלשת הרביים המובילים לקראת
משיח (**משיח נאו** אותיות **חשמונאי**, עוד כמה
ימים חנוכה) – הרבי הרש"ב, הרבי הקודם
והרבי. כל אחד מהם "נושא" – "נושא עון",
פועל סליחה, "כי עמך הסליחה למען תורא"¹²,
ממשיך סליחה לדור. הענין של הרביים הכי
משיחיים הוא המשכת סליחה, שהקב"ה
סולח לנו, נושא את עוונותינו, וענינו המיוחד
של הרבי הוא החידוש העיקרי, שהקב"ה
נושא את החטאים שלנו, "וחטאה". חטא
הוא שוגג, ומבואר בחסידות שנשיאת חטא
היא נשיאת העלם הרע שלנו. עון ופשע אינם
העלם הרע אלא רע גלוי, ופשע, שהוא מרידה,
חמור מעון. הרבי הרש"ב, אם כן, נושא את
העונות, הרבי הקודם נושא גם את הפשעים,
המרידות, והרבי נושא את החטאים, את
העלם הרע, הלא-מודע.

מהו כינוי מדת "וחטאה" בקבלה? "ואמת"
הוא אור הפנים ו"וחטאה" נקרא "פומא
קדישא"¹³, הפה הקדוש. כולנו יכולים להסכים
שהרבי הוא בחינת "פומא קדישא", המשפיע
לכל העולם כולו גם דברי אלקים חיים ועוד
יותר את בשורת הגאולה.

מה אנחנו? "ונקה", גארנישט, מה שנשאר
בסוף... צריך גם "ונקה", זהו החותם הטוב.
אחרי שסולחים לנו גם החטאים, את
הלא-מודע שלנו, את העלם הרע שלנו – גם
הגארנישט יכול להצטרף למדות הקב"ה,
לבשורת הגאולה, שיהיה דור הגאולה בפועל
ממש.

ולסיכום:

נו סה"ש תשנ"ב ח"ב עמ' 376 הערה 148.

נד תהלים קל, ד.

נח זהר ח"ג קלד, א.

נט אבות פ"ה מ"כ.

ס ירמיה ג, יט.

והופך אותה לדעת. כאשר ממשיכים את האמונה לדעת היא הופכת להיות אמת ואזי "אמת מארץ תצמח"^ט ("צמח שמו ומתחתיו יצמח"^ט – מלך המשיח). אם כן, שבע המדות הראשונות הן יחידה מובהקת – בהחלט אפשר לומר שבכל אחת מהן יש אמונה, ושבע האמונות האלה הן **אברהם-שמעון**.

אברהם ושמעון – אמונה בה' ואמונה בישראל

פשוט שאברהם הוא אמונה, "ראש כל המאמינים"^{טז}, "והאמן בהוי' ויחשבה לו צדקה"^{טז}.

על שמעון קראנו בפרשה הקודמת, במעשה שמעון ולוי. שמעון לקח את היזמה והוא גם נשא את דינה^{טז}. הפסוק מכנה את שמעון ולוי "אחי דינה"^{טז}, נוטריקון אחד, כמבואר אצלנו^{טז} (מאמר שמצוה על כל בר-מצוה ללמוד, שהרי כל דין בר-מצוה נלמד^{טז} מלוי שהיה בן יג, בר-מצוה, בשעת מעשה. ידוע^{טז} שהבעל שם טוב הוא גלגול צדיק נסתר בצפת שלא הסכים לגלות לאלהיו הנביא איזו מצוה גדולה עשה ביום הבר-מצוה שלו...). שאר אותיות "אחי דינה" עולות **בטחון**, כסיום הפסוק – "ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבון ויבאו על העיר בטח". הבטחון בא מתוך אמונה חזקה בקדושת נשמות ישראל וטהרת בנות ישראל – "הכזונה

גם אנחנו "צבאות הוי"^{טז}, אבל בפשט "צבאות גוים" היינו הרבה צבאים, כנראה שבעה צבאים... כל שבעת הצבאים האלה, ז פעמים **אמונה (צבי)**, שוה **אברהם-שמעון**.

אם היה שוה יג פעמים **אמונה** היה מתאים בדיוק לכוונה שאמרנו, כי יג תקוני דיקנא – מדות הרחמים בספר הזהר, בספרא דצניעותא – נקראים "יג תקוני דמהימנותא"^{טז}. כל אחת ממדות הרחמים (כנגד הדורות של "איש מפי איש עד משה רבינו") היא אמונה. אבל כאן אין לנו יג פעמים אמונה – **אברהם-שמעון** שוה ז פעמים **אמונה**, "כל השביעין חביבין"^{טז}. אם נרצה בכל זאת לשייך למדות הרחמים, צריך לומר שיש יחוד לשבע המדות הראשונות, שהתורה מצרפת ליחידה בפסוק אחד:

הכל מתחיל מ"אל", שהולך בתורה עם אמונה – "אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא"^{טז}. "אל" הוא שם החסד ועוד יותר שם האמונה – "ב'חסד אל כל היום"^{טז}, החסד של הא-ל, וב"אל אמונה" הא-ל הוא אמונה. שבע המדות הן מ"אל" עד "ואמת", שגם הולכות יחד – "בידך אפקיד רוחי פדית אותי הוי' אל אמת"^{טז}, "איהו אמת, איהי אמונה"^{טז}. ברור שתכלית האמונה היא להגיע לאמת. אחד הפסוקים החשובים בתנ"ך בענין ארץ ישראל הוא "בטח בהוי' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה"^{טז}. שכון בארץ ורעה אמונה, כמו "דעה אמונה" – רעיא מהימנא, משה רבינו שרועה את האמונה, מפרנס אותה

טט שם פה, יב.

ע זכריהו, יב.

עא שמות רבה כג, ה (ע"פ שה"ש ד, ח).

עב בראשית טו, ו.

עג ראה רש"י לבראשית מו, י.

עד בראשית לד, כה.

עה מלכות ישראל ח"ב מאמר "אחי דינה".

עו נסמן במאמר שם.

עז התמים חוברת א עמ' יב (הועתק ונתבאר באור ישראל ח"א עמ' קסט ואילך).

סא שמות יב, מא.

סב ראה זהר ח"ב קעז, א.

סג ויקרא רבה כט, ט.

סד דברים לב, ד.

סה תהלים נב, ג.

סו שם לא, ו.

סז ראה זהר ח"ג קצח, ב.

סח תהלים לז, ג.

יעשה את אחותנו?!"^ט.

עם ישראל הם התורה והמצוות).

הנימוסים הטובים הם תורת עולם העשיה, "אף עשיתיו"^ט. תורת האבות היא תורת היצירה, המדות. תורת הבנים, שקבלנו בהר סיני, היא תורת הבריאה. הייתי חושב שהיא תורת האצילות, אבל האריז"ל אומר שהיא תורת הבריאה. אז מהי תורת האצילות? האריז"ל אומר בפירושו שזו תורת הקבלה^ט – הזהר וכו'. עד האריז"ל תורת הקבלה כללה את סודות ההשתלשלות והאריז"ל גלה את ענין התלבשות, שני ממדים באצילות.

אפשר לומר שאברהם הוא אמונה בה' ושמעון – "שמע ישראל"^ט – הוא אמונה בישראל^ט. הכל אמונה, **אברהם-שמעון**, שבע פעמים **אמונה**.

אפשר גם לפרש ז' פעמים **אמונה** על התפשטות האמונה – רדל"א – להאיר בשבע מדות הלב, מחסד עד מלכות, כשאברהם הוא החסד ושמעון, המצטרף ליהודה בנחלת הארץ, שייך למלכות.

מדרגות התורה כנגד אבי"ע

מה עוד יכול להיות שבע פעמים אמונה? בקטע הראשון אתמול^ט, באולם למעלה, דברנו על שבע דרגות של התגלות התורה. התחלנו מדברי האריז"ל^ט שהתורה שלנו, בעולם הזה, היא תורת הבריאה. ממילא יוצא שתורת האבות ("שמרו את כל התורה כולה עד שלא נתנה"^ט) – אברהם, יצחק ויעקב, כנגד חסד-גבורה-תפארת – היא תורת היצירה. לפני אברהם אבינו גם היתה תורה, של הצדיקים בדורות הראשונים – אדם, שת, חנוך, מתושלח, נח, שם, עבר. האבות למדו תורה בבית מדרש של שם ועבר, סימן שהיתה להם תורה – והיא תורת עולם העשיה. התורה הזו היא "דרך ארץ" ש"קדמה לתורה"^ט, כמו נימוסים טובים (כפי שמתאר רבי נחמן בסיפורי מעשיות^ט) את נימוסי כל עם, ונימוסי

עו בראשית לד, א.

עו דברים ו, ד.

פ חז"ל דרשו "ויבאו על העיר בטח" שבטחו בכחו של זקן, יעקב אבינו, ישראל סבא. "ויבאו על העיר בטח" = משפט, משפט לאלהי יעקב" (תהלים פא, ה).

פא פורסם ב"אביטה" וישב.

פב פע"ח שער קריאת ס"ת פ"ה.

פג ראה יומא כח, ב.

פד ויקרא רבה ט, ג; תנא דבי אליהו רבה פ"א.

פה מעשה ז – מעשה מזבוב ועכביש.

הבעש"ט ואדה"ז –

א"ק ומחשבה קדומה דא"ק

תורת החסידות, שאת התגלותה והתפשטותה חוגגים ב"ט כסלו, היא כבר תורה של אדם קדמון. בקונטרס "ענינה של תורת החסידות" הרבי מסביר שהקבלה, הסוד, היא תורת האצילות בפרד"ס, כנגד החיה שבנפש, ואילו תורת החסידות היא כנגד היחידה שבנפש, אדם קדמון.

חזרנו שם בקיצור על המבואר אצלנו באריכות בחסדי דוד הנאמנים שאדם קדמון הוא דימוי של רבי. הבעש"ט הוא א"ק, הוא מתנוצץ בשש מאות אלף בעלי שם טוב קטנים^ט, שכל אחד נכנס בנשמת יהודי. מא"ק מאירים אורות אח"פ. הבעש"ט היה אומר 'אף' כל הזמן^ט. **אף** הוא חוטמא, אבל הוא גם ראשי תבות **אזן-פה**. ה-ח של החוטמא כלולה ב-א, כאות גרונית. ה'אף' שלו היה פשוט קיצור

פו ישעיה מג, ז.

פז פע"ח שער הנהגת הלימוד פ"א. וראה שם שער השבת פ"ח **שקבלה** ר"ת "השתחוה להוי' בהדרת קדש" – השתחוויה היינו בטול במציאות, בחינת עולם האצילות, כמבואר בכוונות. ורמז: **אצילות = קבלה**.

פח חזון הנעם אלימלך.

פט בית רבי ח"א פ"ז ובהערה א שם; הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות רסו (וש"נ).

הסברנו שא"ק הוא נושא הפכים – "אדם" הוא נברא ו"קדמון" לא נברא¹³, ואומרים אותם בנשימה אחת. על ה"אדם" שבו, גם על המחשבה הקדומה דא"ק, כתוב ש"לית מחשבה תפיסא ביה כלל", אבל ב"קדמון" שלו – "איני רוצה מאומה" של אדמו"ר הזקן – נתפס ה"קדמון" ממש.

נקודה זו היא על דרך מאמר הרבי הרש"ב – כשאני יושב עם לקו"ת מאחורי דלת נעולה מתקיים אצלי "ידעתיו הייתי"¹⁴. תמיד כתוב "אילו ידעתיו הייתי"¹⁵, מופרך, אפגעשלאגט, אבל כשאני יושב מאחורי דלת נעולה עם הלקו"ת "ידעתיו הייתי". זהו חידוש אפילו לגבי "איך וייל זע גאר ניסט...!", 'אני רוצה רק אותך לבד', הרעותא דלבא בה, ולא בתפיסת המחשבה, "אנא נסיב מלכא". מה אדמו"ר הרש"ב עושה עם הלקו"ת? אם הוא לומד ואומר "ידעתיו הייתי" זו לכאורה סתירה למאמר "לית מחשבה תפיסא ביה כלל", אפילו מחשבה הקדומה דא"ק, אפילו מחשבת אדמו"ר הזקן. רק מה? דרך הלימוד הוא מגיע לרעותא דלבא ומשם לתפיסת העצמות ממש. כשהוא יושב מאחורי דלת נעולה ומעיין באותיות הלקו"ת, הספר של אדמו"ר הזקן הוא בא לרעותא דלבא – שהיא גופא 'איני רוצה מאומה... רק אותך לבד' – ושם "אנא נסיב מלכא", "תפיסא ביה". עד כאן חידוש החסידות, היחידה שבנפש.

תורת משיח – הארה מלפני הצמצום

ידוע, כפי שהרבי אומר בהרבה מקומות¹⁶,

¹³ י"א ניסן תשל"א (קונטרס י"א ניסן תשמ"ט).

¹⁴ צו ראה שיעורים בסוד ה' ח"ב עמ' קמא.

¹⁵ צו ראה סה"ש תש"ג עמ' סח; שם ש"ת עמ' לד; ספר המאמרים מלוקט ח"ב עמ' יב. וראה גם בספר פנים אל פנים בביאור לפ"ד.

¹⁶ צח ספר העיקרים מאמר ב ספ"ל.

צט מסה"מ תרצ"ו ע"ע 56, וש"נ.

של אח"פ, כי מהבעל שם טוב עצמו נמשכים אורות אח"פ, התפשטות א"ק.

אם כן, מיהו בעל הגאולה, אדמו"ר הזקן? הוא פנימיות א"ק, המחשבה הקדומה דא"ק. על המחשבה הקדומה דא"ק כתוב "לית מחשבה תפיסא ביה כלל"¹⁷ – שום מחשבה לא תופסת בה', אפילו לא מחשבת אדמו"ר הזקן, "אפילו מחשבה קדומה דא"ק"¹⁸. אבל אדמו"ר הזקן מוסיף שכן נתפס בתורה ומצוות¹⁹ וכן נתפס ברעותא דלבא²⁰. אף על פי ש"לית מחשבה תפיסא ביה כלל" – גם מחשבת אדמו"ר הזקן לא תופסת בעצמות – ה"רעותא דלבא" שלו כן.

סיום "היום יום"

נקודה זו שייכת ל"היום יום" של היום, ח"י כסלו. עושים שני סיומים חשובים – על תניא קדישא, ספר היסוד של בעל הגאולה, תורה שבכתב של החסידות, וגם על ספר היסוד של הרבי, "היום יום", שצריך ללמוד כל יום, כמו שלומדים חת"ת. היום, ח"י כסלו, מסיימים את ספר היסוד של הרבי הראשון ושל הרבי האחרון, השביעי-החביב.

"היום יום" מסיים בדברי אדמו"ר הזקן בשעת דבקו"תו – "איך וייל זע ניט גאר ניסט... איך וייל מער ניט אז דין אליין", "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ"²¹, 'איני רוצה לא את הגן עדן שלך ולא את העולם הבא שלך, אני רוצה רק אותך לבד'. במדרגה זו – בחינת ה"קדמון" דא"ק – "תפיסא ביה", הוא תופס את העצמות, "אנא נסיב מלכא"²².

¹⁷ צו הקדמת תקוני זהר יז, א ("פתח אליהו").

¹⁸ צא ראה מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ב ע' שפב ובכ"ד.

¹⁹ צב תניא פ"ד ובכ"ד.

²⁰ צג תו"א כז, ד (עפ"י זהר ח"ג רפט, ב).

²¹ צד תהלים עג, כה.

²² צה איכה רבה ג, ח. ראה מאמר ד"ה "ביום עשתי עשר יום"

מדרגות התורה	סדר ההשתלשלות
משיח בן דוד	אור המאיר לעצמו
משיח בן יוסף	אור המאיר לזולתו
אדמו"ר הזקן	מחשבה הקדומה דא"ק
הבעש"ט	אדם קדמון
קבלה	אצילות
נגלה	בריאה
תורת האבות	יצירה
תורה שלפני האבות	עשיה

לפי זה, שבע האמונות של **אברהם שמעון**, ששוה שבע פעמים **אמונה**, הן קודם כל אמונה בשבע המדרגות האלה. מאיפה באה אמונה? אמונה היא רדל"א, מושג שאחרי הצמצום, אך גם מקביל למדרגה שלפני הצמצום, למעלה גם מהשעשועים העצמיים – "לולי תורתך שעשעי אז אבדתי בעניי"^{קא} של דוד מלכא משיחא – מדרגת "יחיד" ממש (שמעל "אחד", ו"קדמון" בלשון אדמו"ר האמצעי בשער היחוד), ההעלם העצמי של אור בעצמות המאור (טרם התגלות האור לעצמו, סוד השעשועים העצמיים).

מדרגת "יחיד" היא למעלה מכל גילוי של תורה, גם תורת משיח. תורה לשון הוראה היא גילוי אור ("תורה אור"^{קב}), עד ל"אור המאיר לעצמו" (השעשועים העצמיים), אבל האמונה יותר גבוהה מכל גילוי – יותר מגילוי התורה של משיח בן דוד, יותר משעשועים עצמיים, שעשועי המלך בעצמותו. אמונה היא העלם העצמי של אור בעצמות המאור ממש, מדרגה שבאמת אין לה שום כינוי, עד כדי כך שהרבי אמר פעם שאפילו את המלה עצמות אי אפשר לומר (מאור – פשיטא שאי אפשר לומר, אבל אפילו עצמות אי אפשר לומר).

בכל אופן, ל**אברהם-שמעון** יש כח להחדיר

ש"חמשה שמות נקראו לה"^ק, אבל יש עצם הנשמה – סימן שיש משהו גם למעלה מהיחידה, מתורת החסידות, למעלה מא"ק. א"ק הוא שיש נשמה כללית כמו הבעל שם טוב, היחידה של כללות נשמות ישראל.

מהי חסידות? א"ק אצלי הוא היכולת להצביע על משהו ולומר 'עס קען זיין משיח', הוא יכול להיות משיח. לפני החסידות לא יכול היה להיות משיח, לא היה שייך. בכל הדורות אמרו "אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח", אבל כשפקחו את העינים – יהודים פקחים, אנחנו לא מטומטמים – ראו שלא יכול להיות משיח לפי המציאות הקיימת (של העולם מסביב וגם של הצדיקים שאני מכיר). מה חידשה החסידות? שיש לי משהו, יש מועמד למשיח. אני מסתכל על הבעל שם טוב ואומר – כדברי רבי נחום מטשרנוביל – 'יכול היות משיח'. הכוונה גם הוא יכול להיות משיח, אבל בכלל יכול להיות משיח – 'עס קען שוין זיין', זה כבר יכול להיות (המשיח-בכח פועל שגם בעולם מסביב נרגש שכבר יכול להיות). זהו משיח, א"ק, שיש לו הארה מלפני הצמצום (קדמון) והוא אחרי הצמצום (אדם) – אני מסתכל עליו ורואה שיכול להיות משיח. אבל מהו באמת משיח (ולא רק 'יכול להיות משיח')? גילוי אור אין סוף, התורה שלפני הצמצום. אמרנו שיש בה שתי בחינות – מדרגת "אור המאיר לזולתו", משיח בן יוסף, ומדרגת "אור המאיר לעצמו", משיח בן דוד, "שעשועי המלך בעצמותו". צריך להאריך יותר בשתי הבחינות האלה, ולא כאן המקום.

החדרת אמונה בשבע הדרגות

יצא לנו שיש שבע מדרגות – חמש אחרי הצמצום ושתיים לפני הצמצום:

קא תהלים קיט, צב.

קב משלי ו, כג.

ק בראשית רבה יד, ט; דברים רבה ב, לו.

מיד נרתע לאחור, כי הקירוב לא היה באמונה. צריך שתורת היצירה, תורת "וימינו תחבקני", תהיה באמונה.

גם תורת הבריאה – לימוד שו"ע, פסיקת הלכה של רב – צריכה להיות באמונה, לכוון את ההלכה לאמתתה מתוך אמונה שהתורה היא אמיתית רצונו של הקב"ה.

גם לימוד קבלה צריך להיות באמונה – אמונה ביחודים העליונים שנעשים על ידי הלימוד, ובפרט על ידי כוונות התפלה ועשית המצות.

גם לימוד חסידות צריך להיות באמונה – אמונה ברבי ובכח התורה שלו לקרב אותי לעצמותו יתברך.

גם משיח בן יוסף צריך לעשות את העבודה שלו באמונה ועלי להאמין בתורה שלו, בכחה המיוחד לשנות את מציאות העולם, לחדש פני אדמה (תיקון כח המדמה בנפש בשלמות, בטול היצר הרע), וכיוצא בכך לגבי משיח בן דוד.

צריך להאריך בכל אחד מאלה, שבע פעמים **אמונה**, בגימטריא **אברהם שמעון**. זו תוספת חשובה למדובר אמש.

לחיים לחיים, שאברהם שמעון יגדל להיות חסיד, ירא שמים ולמדן – הכל באמונה.

ד. "ארך אפים" ו"אמת" בארץ ישראל

[אחרי הרבה ריקודים:] לחיים לחיים, שהשמחה תמשך כל החיים.

"ארך אפים' ראה" ו"אמת' ראה" – השתחוויה משמחה והשתחוויה מיראה

אחרי גילוי יג מדות הרחמים כתוב "וימהר [רץ כצב] משה ויקד ארצה וישתחו"ק^ה.

אמונה מדרגת "יחיד" שלפני הצמצום בכל שבע המדרגות האלה – החמש שכבר היו והשתים שאנחנו מצפים שיתגלו תיכף ומיד ממש.

פירוט דרגות האמונה בתורה

אפשר להעמיק ולהסביר כיצד האמונה מתגלה בכל מקום בצורה אחרת, מיוחדת. ובקצרה:

האמונה בתורת שם ועבר – בעולם העשיה, "אף עשיתיו" – היא על דרך "משא ומתן באמונה"^ק, האמונה של דרך ארץ.

מה יכולה להיות האמונה של תורת האבות, שהיא מדות? האבות "קיימו את כל התורה כולה עד שלא נתנה, אפילו עירוב תבשילין" – בשביל מה? הם בכלל רצו לעשות טוב, אבל מאברהם אבינו הראשון לומדים שהעיקר הוא "את הנפש אשר עשו בחרן"^ק – הם קיימו את התורה כדאי לקרב נפשות לאמונה. אברהם אבינו פרסם אלקות בעולם, "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם"^ק, וקיום התורה שלו נתן לו כלים לפרסם את האלקות בעולם. אברהם הוא שליח שצריך לקיים את שליחותו-עבודתו באמונה.

נאמר בצורה אחרת: אברהם הוא איש האהבה, והוא מקרין אהבה – אני אוהב אותך, ואני רוצה לקרב אותך ב"מין מקרבת"^ק, "וימינו תחבקני"^ק, וצריך לקרב באמונה. האמונה היא שאני מאמין בך, ושאני גם בטל, לא מקרב אותך עם אגו, עם ישות. כאשר עושים 'קירוב', ברגע שהמקורב מרגיש שזהו רק אגו-טריפ של המקרב, שהוא רוצה לשים לי תפילין רק כדי לזכות בעוד נקודה טובה לעצמו – הוא

קג ע"פ שבת לא, א.

קד בראשית יב, ה.

קה שם כא, לג.

קו סוטה מז, א; סנהדרין קז, ב; זרח ח"ג קעז, ב.

קז שה"ש ב, ו; ה, ג.

הוּדָאָה ("בינה [שמחה] עד הוד [הודאה] [אתפשטת])." ויש השתחוויה מתוך פחד כפשוטו (מדת הגבורה, שבין בינה להוד בקו השמאל של הספירות העליונות). שוב, יש משתחוה ויש משתחוה, ויוצא מרש"י שאם "ארך אפים ראה" – "ויקד ארצה וישתחו" משמחה, אבל אם "אמת ראה" – "ויקד ארצה וישתחו" מתוך יראת מדת הדין.

"ארך אפים" ו"אמת" – מדות ארץ ישראל

אבל "עוד לאלוה מלין"^{קט"ו}, "שבעים פנים לתורה"^{קט"ו} ו"אלו דברי אלהים חיים"^{קט"ו}. ידועה התורה בלקו"מ^{פ"ח} ש"ויקד ארצה" היינו כלפי ארץ ישראל, שסודה "ארך אפים"^{ק"ה}. הוא מדגיש, כפי שמשמע בגמרא, שהדעה העיקרית היא ש"ארך אפים ראה". במדת "ארך אפים" הקב"ה סובל אותנו, "סובל כל עלמין"^{קט"ו}, וגם אנחנו צריכים לסבול את כל ההעלמות וההסתרים של העולם הזה, לעבור את כל הנסיונות במדת "ארך אפים". זו מדה כה גדולה, ש"לית כל מוחא סביל דא" (את ה"סובל כל עלמין"), עד שאפילו משה רבינו, בעל הדעת הכי רחבה שבעולם, "ויקד ארצה וישתחו". בכל אופן, הוא אומר שזו הסגולה העיקרית של ארץ ישראל.

הווארט הזה מצטרף לכתר שלנו בפרצוף עניני ארץ ישראל. התחלנו לפרש פרצוף של סגולות ועניני ארץ ישראל לפי החסידות, מכתר ומטה, ואתמול רק נגענו קצת בכתר ובחכמה. יש עוד הרבה מה לומר גם בכתר, גם

קיד ע"פ איוב לו, ב.

קטו זהר ח"א מז, ב; ח"כ, א; רטז, א; רכג, א.

קטז עירוביגין, ב.

קיו תורה קנה.

קיוח ראה שכינה ביניהם פ"ה ושערי אהבה ורצון מאמר "ארך אפים".

קיוט עפ"י ספר הבהיר אות קב. פלה"ר בראשית ג, ג ועוד.

חז"ל^{קט} שואלים – מה ראה משה רבינו ב-יג מדות הרחמים שגרם לו לפול מיד על פניו? יש שתי דעות בחז"ל – לדעה אחת "ארך אפים" ראה" ולדעה שניה "אמת" ראה"^{ק"ו}. מהמשך הגמרא משמע שהדעה היותר מקובלת היא "ארך אפים" ראה". כאשר משה רבינו עלה למרום ומצא את הקב"ה כותב "ארך אפים" הוא שאל – "לצדיקים?" הקב"ה השיב "אף לרשעים" – גם ב"אף עשיתיו", עולם העשייה שהרשעים גוברים בו, ה' "ארך אפים". מהי "אמת", מדת האמת? מדת הדין – ה' מאריך אף, אבל בסוף גובה את שלו.

מרש"י שם מובן שאם משה השתחוה כי ראה "ארך אפים" – זו השתחוויה מתוך שמחה, שמחה שהקב"ה מאריך אף (משה) הזדקק לאריכות האף גם לרשעים אחרי חטא העגל וחטא המרגלים, אז התחנן לה' במדת "ארך אפים". אבל אם הוא השתחוה כאשר "אמת ראה", זו השתחוואה מתוך יראה ממדת הדין. יש שתי עבודות בעבודת ה' – "עבדו את הוי' בשמחה"^{ק"א} ו"עבדו את הוי' ביראה"^{ק"ב} – ושתי השתחוויות: יש השתחוויה כאליעזר עבד אברהם אחרי כל ההשגחה הפרטית שראה, "והאיש משתאה לה מחריש"^{ק"ג} – הוא משתחוה מתוך שמחה. יש שם ודאי יראת הרוממות, אבל הרגש הפשוט הוא שמחה

קט סנהדרין קיא, א.

ק"ו שתי המדות עליהן חז"ל אומרים שמשם ראה אותן והשתחוה – "ארך אפים" ועוד "אמת" (כלשון חז"ל, בלי ה-), "ארך אפים ראה" ו"אמת ראה" – עולות יחד 793, 13 פעמים אין-אני (אני) פעמים אחד, שבהכאה פרטית: א פעמים א, ב פעמים ח, י פעמים ד = אמת!); מספר עם צורה מובהקת, מספר מגן דוד ה-12, שהוא גם המספר המיוחד של סוד העיבור, שנקרא שארית החדש, מי שקצת בקו, או אפילו רק הציץ פעם בהלכות קידוש החדש (פ"ו), המספר הכי חשוב שם הוא 793, "ארך אפים" ו"אמת" יחד.

קיא תהלים ק, ב.

קיב שם ב, יא.

קיג בראשית כד, כא.

ראיית אדמו"ר האמצעי, האמת לאמתה של החסידות, היא פחד, **תורה** בגימטריא **יראת**, "ואמת". ראיית הבעש"ט והמגיד, "ארך אפים", היא שמחה. שניהם מאירים כאן בארץ ישראל.

ה. "ארץ זבת חלב ודבש" "ארץ טובה ורחבה" ו"ארץ זבת חלב ודבש" – מקום "אני הווי"

קעת מתחילים פרק חדש בנושא שלנו. הביטוי שהזכרנו, "ארץ זבת חלב ודבש", חוזר הרבה פעמים בתנ"ך. "הכל הולך אחר הפתיחה"^{קכ} – איפה הוא מופיע בפעם הראשונה בתורה? במראה הסנה – החזון הראשון שמשח רבינו זוכה לראות את ה' ולדבר עמו. ה' קורא לו "משה משה"^{קכב} פעמיים, "משה משה" לא פסיק טעמא בגווייהו"^{קכג}, והוא עונה "הנני" (הערך הממוצע של שלש אותיות שמו, **משה**), ואחרי כמה פסוקים ה' אומר "וארד להצילו מיד מצרים ולהעלתו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני והחתי והאמרי והפְּרָזִי והחוי והיבּוּסִי" – פסוק מאד חשוב בתורה, הפעם הראשונה שכתוב "ארץ זבת חלב ודבש".

לפני "ארץ זבת חלב ודבש" כתוב "ארץ טובה ורחבה". הזכרנו^{כד} שבברכת המזון כתוב "ארץ חמדה טובה ורחבה", אך זהו לא פסוק אלא חיבור ביטויים שונים במקרא. חיבור ה"חמדה" עם ה"טובה ורחבה" הוא רק בברכת המזון, אבל בתורה כתוב "ארץ טובה ורחבה", ומיד אחר כך "ארץ זבת חלב ודבש". אם נחבר "**ארץ טובה ורחבה**" ו"**ארץ זבת חלב ודבש**" – מה שכתוב בפסוק, "הכל הולך אחר הפתיחה"

בחכמה, וכל שכן בשאר הספירות. נפתח לאט-לאט, כל פעם עוד משהו. "**ארץ אפים**" שוה "**חלב ודבש**"^{קכ}, ודאי שייך לארץ ישראל, "ארץ זבת חלב ודבש". הגדר של ארץ ישראל הוא "ארץ אפים", שהיא "זבת חלב ודבש". אבל מדת האמת גם שייכת לארץ, שהרי כתוב "אמת מארץ תצמח"^{קכ} – האמת צומחת מהארץ.

"לא ראיתם כל תמונה" בניסאים שכנגד "ארץ אפים" ו"אמת"

מה הן שתי מדות אלה בהקבלה שעשינו בין יג הדורות של "איש מפי איש עד משה רבינו" ו-יג מדות הרחמים?

אם "ארץ אפים" ראה" והשתחוה, משה ראה את הבעל שם טוב והמגיד. מאד יפה ומסתבר שראה את הבעש"ט והמגיד ומיד "ויקד ארצה וישתחו", מתוך שמחה, שאם יש הבעש"ט והמגיד – משיח יכול לבוא. הבעש"ט הוא עצם ה"ארץ", אבל יש הוה-אמינא שהוא רק לצדיקים, וצריך את ה"אפים" לרבות "אף לרשעים" (עיקר השמחה) – זו התוספת של המגיד.

אבל אם "אמת" ראה, את מי הוא ראה? את אדמו"ר האמצעי. מאד מתקבל ליפול על פנינו כשרואים את אדמו"ר האמצעי. בדורנו אף פעם לא ראינו את אדמו"ר האמצעי, כי אין ממנו אפילו תמונה. מאדמו"ר הזקן יש תמונה, מהצמח צדק יש תמונה. מהבעש"ט והמגיד אין תמונה – התמונה המפורסמת של הבעש"ט אינה אמתית. יש גם תמונה של הרבי המהר"ש ושל שאר הרביים. אבל דווקא מדות "ארץ אפים" ו"אמת" הן בחינת "לא ראיתם כל תמונה"^{קכד}, והיות ש"לא ראיתם כל תמונה" יש מקום ל"וימהר משה ויקד ארצה וישתחו".

קכב ע"פ פדר"א פמ"ב.

קכג שמות ג, ד.

קכד ע"פ זרה ח"א קכ, ב; ח"ג קלח, א.

קכ תהלים פה, יב.

קכא דברים ד, טו.

בתורה – "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" ו"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד", פסוק הבריאה ופסוק היחוד.

לפני הפירוט רק נאמר שחבור שלשת הפסוקים – "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", "וארד להצילו מיד מצרים ולהעלתו מן הארץ הווא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני החתי והאמורי והפרזי והחוי והיבוס" ו"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" – עולה הוי' ברבוע (676) פעמים אחד (8788)! כמו ש"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" מסיים "הוי' אחד", הכל יחד כאן עולה הוי' פעמים הוי' פעמים אחד. כבר משהו יפהפה ומופלא בפני עצמו.

ננתח עוד: אמרנו שבתוך הפסוק שלנו, "וארד וגו'", יש שויון מיניה וביה, "אני [פעמים] הוי'" ועוד "אני [פעמים] הוי'". מה לגבי הפסוקים הנוספים? "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" עולה מג פעמים הוי' – המספר הראשון שמתחלק גם בשם הוי' וגם בשם אלהים, "הוי' הוא האלהים". הפסוק "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" (2701) אינו כפולת שם הוי' – יש בו סגולות מופלאות אחרות – אבל האם יש בו משהו שהוא כפולת שם הוי'? כתוב שכן – דילוג התבות, "בראשית... אלהים... השמים... הארץ" (המלים העיקריות בפסוק) עולה 1690, לא סתם כפולת שם הוי', אלא הוי' פעמים א-דני – גם קשור למראה הסנה, "זה שמי לעלם [שם הוי', 'כמו שאני נכתב'] וזה זכרי לדר דר [שם א-דני, 'כמו שאני נקרא']^{ק"א}.

הוי' פעמים א-דני עולה בראשית-אלהים-השמים-הארץ. אם מחברים מספר זה ל-1118 ("שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד") מקבלים 2808, שכמובן גם צריך להיות כפולת

– נגלה שממוצע שני הלשונות הוא בדיוק "ארץ אפים" – "אמת", שתי המדות שמשה ראה ונפל על פניו! כלומר, "ארץ טובה ורחבה... ארץ זבת חלב ודבש" עולה 1586, אני פעמים הוי'.

אפשר לכוון זאת כל פעם שהתורה חותמת מצוה ב"אני הוי'", כמו "ואהבת לרעך כמוך [זה כלל גדול בתורה]^{ק"ב} אני הוי'^{ק"ג} – רמו לארץ ישראל, בה יש גילוי "אני הוי'", וממילא היא מקום קיום כל המצוות, ובפרט "ואהבת לרעך כמוך". כתוב בפסוק "אל מקום" – אותו מקום, שכולל גם "המקום אשר יבחר הוי' אלהיך לשכן שמו שם"^{ק"ד}, מקום המקדש בתוך ארץ ישראל – הוא ארץ ישראל. המקום של "ובקשו את הוי' אלהיהם ואת דויד מלכם"^{ק"ה}, גילוי ההשגחה, כמו שמפרש הבעש"ט^{ק"ו} – הוא "ארץ טובה ורחבה", "ארץ זבת חלב ודבש".

יש כמה פלאים גדולים בפסוק הזה: אם מחשבים את כל המלים, מ"ארץ טובה ורחבה" עד סוף הפסוק, "מקום הכנעני וגו' והיבוס" (מנין כל שבעת העממים – חוץ מהגרשי שפנה עצמו – בדיוק לפי סדר המדות, כמבואר באריכות במ"א^{ק"ז}), מקבלים למרבית הפלא בדיוק פעמיים אותו מספר, פעמיים "ארץ טובה ורחבה... ארץ זבת חלב ודבש". כלומר, כל שאר המלים שוות בדיוק אותו מספר – אני פעמים הוי'. משהו מופלא.

רמזי הצירוף

לפסוקי "בראשית" ו"שמע"

פסוק זה בסנה כל כך מרכזי בתורה, שהוא מצטרף לשני הפסוקים שאולי הכי חשובים

קצה בראשית רבה כד, ז.

קכו ויקרא יט, יח.

קכז דברים טז, ו; כו, ב.

קכח חושע ג, ה.

קכט בעש"ט עה"ת לך אות לא.

קל ראה תיקון המדינה פ"ח הערה יא.

קלא שמות ג, טו (וברש"י שם).

ביותר, המלמדים שהפסוק במראה הסנה מצטרף לפסוק מכאן ("בראשית...") ופסוק מכאן ("שמע...") כממוצע המחבר – מחבר את בריאת העולם (שתכליתה לתת לנו את ארץ ישראל, כפירש רש"י ל"בראשית", "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים"^{קטז}, "נחלת צבי צבאות גוים") עם תכלית אמונת ישראל ("שמע ישראל"). איפה? הנה זה קורה' ב"ארץ טובה ורחבה ארץ זבת חלב ודבש". עד כאן תופעות חשבוניות.

פירוש הבינה: "חלב ודבש" – חסדים וגבורות שבבינה

נמשיך ונפתח עוד נקודה אחת של המשך הפרצוף, שנוגעת לאמא לדעת – הבינה של ארץ ישראל והדעת של ארץ ישראל. לאיזו ספירה שייכת תכונת "ארץ זבת חלב ודבש"? סופי תבות "זבת חלב ודבש" (הסמוך ל"שמע ישראל", שמע לשון הבנה, בינה) הם **שבת**^{קלז}. "שבת מקדשא וקיימא"^{קלו} היינו אמא^{קלז}. "ארץ זבת חלב" מזיבה-מוציאה משקה. מי מוציא חלב ודבש, אבא או אמא? ודאי שהאם מוציאה חלב, חלב אם, וכנראה שהיא גם מוציאה דבש (כמו שיני רבי זושא בסיפור המפורסם – גם הוא בחינת אמא, כידוע, והוא עצמו ארץ ישראל). דימיו הארץ הוא אמא, והיא "זבת חלב ודבש", מוחין דאמא.

למה צריכים שני דברים, "חלב ודבש"? בשיר השירים כתוב סדר הפוך, "דבש וחלב תחת לשונך"^{קלח}, סתרי תורה – "הנסתרת להוי' אלהינו"^{קלט} – יכולים להיות גם אבא וגם אמא,

קלד תהלים קיא, ו.

קלה ראה שערי אהבה ורצון מאמר "ארץ אפים" הערה ג. קלו ביצה יז, א.

קלז ראה סה"מ תרפ"ט עמ' 81, ובכ"ד.

קלח שה"ש ד, יא.

קלט דברים כט, כח.

שם הוי'. הוא לא רק כפולת שם הוי', אלא כוונה מאד מיוחדת – **אהבה פעמים יראה (חק פעמים הוי')**. "ואהבת את הוי' אלהיך" – "את" בא לרבות את היראה במקום האהבה, לכלול גם את היראה^{קלב}. הפלא ששאר המלים – **ברא-את-ואת, וארד להצילו... מן הארץ הווא אל**, כל המלים שלא חישבנו – שוה בדיוק אותו מספר! כמו שב"וארד" יש פעמיים אותו מספר, מספר גדול, לא סתם. פלאי פלאים. הניתוח של שלשת הפסוקים האלה הוא פעמיים 1586 ופעמיים 2808. כאמור, הכל יחד עולה הוי' פעמים הוי' פעמים אחד (אחד הוא חצי הוי') – תופעה חשבונית מופלאה ביותר. אפשר לעשות עוד צורה – עוד פלא חשבוני: אם נחבר את המלים "ארץ טובה ורחבה... ארץ זבת חלב ודבש" (1586, אני פעמים הוי') ל"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" (43 פעמים הוי') נקבל 104 פעמים הוי'. 104 עצמו הוא ד"פ הוי', אז בעצם קבלנו בן ברבוע, 52 ברבוע. 52 הוא ד פעמים 13 ו-52 ברבוע הוא ד פעמים הוי' ברבוע. אם הכל יחד היה יג פעמים הוי' ברבוע, וכאן קבלנו ד פעמים הוי' ברבוע, כל השאר צריך להיות ט פעמים הוי' ברבוע, מתאים לחלוקת אחד לפי הקבלה^{קלג} ל"אח-ד", ז"א ונוקביה דז"א. אם מ-אחד פעמים הוי' ברבוע הוצאנו בן ברבוע, ד פעמים הוי' ברבוע, השאר צריך להיות ט פעמים הוי' ברבוע, והיות ש-ט הוא גם רבוע, ג ברבוע, הכל צריך להיות רבוע של ג פעמים הוי' – 78 ברבוע. אם כן, קבלנו נוסחא מאד יפה, ש-13 פעמים הוי' ברבוע מתחלק בפסוקים בצורה מאד יפה ל-78 (ג פעמים הוי') ברבוע ו-52 (ב פעמים הוי') ברבוע.

מבחינה חשבונית, אלה דברים מופלאים

קלב לקו"ת ואתחנן ז, ד.

קלג שער הכוונות דרושי ק"ש דרוש ו, ובכ"ד.

אופן, אצל אמא החלב הוא החסדים והדבש הוא הגבורות (תיכף נסביר למה).

יש כלל גדול של המתקת הדינים, יסוד כל עבודת הצדיקים – הבעש"ט, הרב המגיד בעל ההילולא, ואדמו"ר הזקן, כל אחד בדרך שלו. מי שקורא ספרי חסידות יודע שתפקיד הצדיק בכל דור ודור – ואם היום כל אחד רבי, זהו תפקיד כל אחד ואחד – הוא להמתיק דינים. איך ממתקים דינים? כתוב שצריך להעלות אותם לשרש – הדינים נמתקים רק בשרשם. איפה שרשם? הגבורות העילאיות של אמא, הן שרש הדינים ובהן נמתקים הדינים, שם מתחוללת עבודת האתהפכא. המשכת מוחין לז"א היא כדי שיהיה לאדם כח של "מח שליט על הלב"^{קמז}, אתכפיא, אבל אתהפכא היא העלאת הדינים לשרשם באמא, שם הם נמתקים. איפה ההמתקה, בחסדים דאמא או בגבורות דאמא? כתוב שהדינים נמתקים בגבורות דאמא, גבורות עילאיות, עליונות מאד, כמוסבר בפרק נ בתניא אודות "מעלת הזהב על הכסף". כסף הוא לבן וזהב נוטה לאדום. מהו צבע הדבש? צהוב נוטה לאדום. לכן הדבש הוא גבורות דאמא והחלב חסדים דאמא.

"פרשנו רעבתן שבדבש נתבער ונשרף" – המתקת הדינים בשרשם

יש חידה בשביל ילדים בחדר, שיש מייחסים לאבן עזרא, אך מכיון שהיא לא מפורשת בכתביו יש עוד כמה שמועות – לא כולם יודעים שיש שמועה מוסמכת^{קמח} שהיא מאדמו"ר הזקן, בעל הגאולה, בעל התניא; יש מי שאומר שהיא מרבי יהונתן אייבשיץ, ויש עוד דעות. משפט ששייך להלכה בפעולת הדבש – "פרשנו רעבתן שבדבש נתבער

אבל הפסוק הוא על אמא, על הכלה של שיר השירים. כלה תתאה היא מלכות וכלה עילאה היא אמא^{קמב}, ועליה כתוב "דבש וחלב תחת לשונך" (ממש כמו השינים של רבי זושא). אני יודע שאמא מוציאה חלב, אבל מהו הדבש שהיא מוציאה? אפשר לומר שהחלב שלה טעים כמו דבש, שאפשר לטעום בו טעם דבש – התינוק שיונק מהאמא, אנחנו, עם ישראל, שיונקים מארץ ישראל. כמה שווה **דבש** בכלל? האריז"ל אומר^{קמא} – זו כוונת השופר אצלו – ש-**דבש** שווה **אשה**. איזו אשה? יסוד אמא. כוונה מפורשת שדבש הוא אמא, כוונת השופר, שו שממתיק **פר** דינים.

איך אומרים זאת בלשון הקבלה והחסידות? באמא יש חסדים וגבורות, הלבן שלה והאדום שלה. את כל האודם בגוף מקבלים מהאמא^{קמב}, אך החלב שיוצא משדיה הוא לבן. החלב והדבש שלה היינו חסדים דאמא וגבורות דאמא. אמא צריכה להיות גבורה, אדום, מה פתאום יש לה חסדים? מאיפה היא מקבלת את החלב הלבן שלה? בכתבי האריז"ל^{קמב} כתוב שבסוד "אחליפו דוכתייהו"^{קמז} – גבורות דאבא, שכולו לבן, נעשים חסדים דאמא, וגם הפוך^{קמב}. אבל בחז"ל ידוע מאמר רבי מאיר – מחלוקת אם הלכה כמותו או לא, אבל מקובל להביא בשמו – ש"דם נעכר ונעשה חלב"^{קמז}. גם מקור החלב הוא דם, שייך לאמא, כי הדם בא מאמא. בכל

קמ ראה ריש לקו"ת שה"ש.

קמאשער הכוונות דרושי ר"ה דרוש ז.

קמבנדה לא, א.

קמג ראה עץ חיים שער הכללים פ"י (מובא בלקוטי תורה [אדה"ז] ויקרא ד, א).

קמד ע"פ זהר ח"א פז, א.

קמהזה לשונו שם: "והה"ג דאבא הם חסדים דאמא וה"ג דאמא נכנסין ביסוד אמא וה"ח דאבא מן החסדים שלו וה"ח דאמא הנעשים גבורות דאבא נכנסין ביסוד אבא".

קמו בכורות ו, ב; נדה ט, א.

קמז זהר ח"ג רכד, א; תניא פ"ב.

קמחמופיע בפרדס יוסף על ויקרא יא, כט.

מהו הדבש? "דבש וחלב תחת לשונך"^{קמט}, רזין דאורייתא, רק שבבחינת גבורות – גבורות קדושות מאד.

עד כאן פירוש אחד ל"ארץ זבת חלב ודבש", הסגולה המיוחדת של ארץ ישראל – סגולה להמתיק דינים בשרשם. גם חלב הוא בטוי להמתקת הדינים – הוא מתחיל מדם והופך לחלב, "דם נעכר ונעשה חלב". "אני בינה לי גבורה"^{קי} – מה פירוש לפי הקבלה? לא רק שהגבורה היא ענף הבינה, אלא שכל פרצוף בינה מלביש את זרוע שמאל דאריך, גבורה דאריך, שהיא הנשמה דפרצוף אמא^{קנא}. הכל מתחיל מדם, אבל יש באמא גם חסדים, חלב, וגם גבורות, דבש – "ארץ זבת חלב ודבש".

פירוש הדעת: "חלב ודבש" – תרין עטרין שבדעת

יש פירוש שני של "ארץ זבת חלב ודבש", ששייך דווקא לדעת. דעת ובינה הולכות יחד – "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת"^{קכ}. בכל אופן, בדעת יש תרין עטרין – ההסבר על פי חסידות שונה. יש חלב שהוא שפע של טוב, אותו מניקה אמא לילד שלה. ויש לה כח לבער את העכברים, את הדינים, כשמעלים אותם לשרשם באמא ושם כולם נתבערים ונשרפים, דווקא בכח המתיקות שלה. פלאי פלאים. זהו הדבש של אמא. בשבעת המינים "דבש" הוא דבש תמרים. ב"ארץ זבת חלב ודבש" אפשר לפרש דבש תמרים או דבש דבורים. לא חייב להיות משבעת המינים – יכול להיות חלב מהעזים ודבש מהדבורים. דבורה הנביאה היא גם דימוי של אמא (שיושבת תחת תמר דבורה ושופטת

ונשרף". אם לוקחים את חמש המלים האלה וכותבים אותן זו מעל זו, כל אחת חמש אותיות, מקבלים רבוע קסם:

פ	ר	ש	נ	ו
ר	ע	ב	ת	ן
ש	ב	ד	ב	ש
נ	ת	ב	ע	ר
ו	נ	ש	ר	ף

המשפט נקרא בארבע צורות – בכל ארבעת הכיוונים. זהו אחד הדברים הראשונים שצריכים ללמד מהגן והלאה, ברגע שהילדים לומדים אותיות בחדר. דבר מאד נחמד – גם בשביל אברהם שמעון – או מהאבן עזרא, או מאדמו"ר הזקן, או משניהם יחד... צריך גם להסביר את הפשט. מי הרעבתך? העכבר. זהו דין בכשרות – נפל עכבר לתוך חבית דבש. מה קרה? זו גבורה עילאה, הגבורה של הדבש, שהוא פשוט מבטל את מציאות העכבר. במשך הזמן מציאות העכבר בחבית מתבטלת כליל, היא הופכת להיות דבש, וכל הדבש שבחבית מותר באכילה – פלאי פלאים. ה"רעבתן שבדבש", העכבר שנפל לחבית, "נתבער ונשרף" לגמרי. אין לך דוגמה יותר מובהקת של המתקת הדינים בשרשם, בגבורות דאמא – זהו אב-טיפוס של המתקת דינים בשרש האמתי, גבורות עילאות של אמא. זהו כח של אמא – א אידישע מאמע – שלוקחת גם את העכברים והכל "נתבער ונשרף", הופך להיות כשר וישר, עם חותמת של הבד"ץ ועוד כמה חותמות.

זו סגולה של ארץ ישראל, "ארץ זבת חלב ודבש". היא מתאימה לאדמו"ר הזקן כי הוא חסיד – מוחין דארץ ישראל, בטול במציאות, כח הדבש. מי הוא העכבר כאן בארץ? אלה שצועקים 'אכבר'... מה הסגולה? לשים את כולם בתוך חבית דבש, גם הם יהיו מבסוטים.

קמטשה"ש ד, יא.

קנ משלי ח, יד.

קנא ע"ח ש"יג (אריך אנפין) פ"ב (מ"ת).

קנב אבות פ"ג מ"ז.

תקוני גלגלתא, גבורה דעתיק שמתלבשת במוחא סתימאה דאריך. זהו "טל תורה מחיהו"^{קטט}, "על כל דבור ודבור פרוה נשמתן וירד טל תחיה להחיות אותם"^{קס}, מאיפה? מהכתר, "טל אורת טלך"^{קסא}.

מהי החכמה? חיצוניות החכמה היא מים ופנימיות החכמה היא שמן – שייך גם ל"ט כסלו וגם להמשכו בחנוכה, חג השמן. על י"ט כסלו וגם על חנוכה כתוב "פוצו מעינותיך חוצה"^{קסב} – בפשט מדובר במים, אבל כתוב בחסידות שמדובר בשמן, פנימיות התורה. חיצוניות התורה היא מים, שוה לכל נפש, כולנו צריכים מים, "הוי כל צמא לכו למים"^{קסג}, "אין מים אלא תורה"^{קסד}, אבל הפנימיות היא השמן. מה לגבי אמא? אותו דבר – החיצוניות דם והפנימיות יין, "יין ישמח לבב אנוש"^{קסה}, "משמח אלהים ואנשים"^{קסו}, השמחה של אמא. חיצוניות אמא היא הדם שבא ממנה, כדברי חז"ל. פנימיות אבא ופנימיות אמא היינו "שמנה של תורה"^{קסז} ו"יינה של תורה"^{קסח}. בדרך כלל משתמשים בבטוי ב"יינה של תורה" לגבי פירוש רש"י על התורה, אבל בכללות זו חכמת הקבלה (כאשר "שמנה של תורה" היינו תורת החסידות).

נשאר "חלב ודבש", שהם התרין עטרין דדעת. כאן "ארץ זבת חלב ודבש" היא לא בחינה נקבית בלבד. לפי הפירוש הראשון,

קנט ילקוט שמעוני דברים רמז תתכד (ע"פ כתובות קיא, ב. וראה תנא דבי אליהו רבה פ"ה); הקדמת תקוני זהר יב, א; תקון יט (לח, ב).

קס ע"פ שבת פח, ב.

קסא ישעיה כו, יט.

קסב משלי ה, טז.

קסג ישעיה נה, א.

קסד ב"ק יז, א (ובכ"ד); זהר ח"ב ס, א (ובכ"ד).

קסה תהלים קד, טו.

קסו שופטים ט, יג.

קסז שה"ש רבה א, כא; תנחומא יתרו ג.

קסח שה"ש רבה א, לב; קהלת רבה ב, ו; תנחומא ויחי י.

את ישראל, ז"א), דבורה היא גם גבורה קדושה. בכל אופן, הפירוש ש"חלב ודבש" היינו תרין עטרין דדעת דומה לפירוש הקודם, אבל אחר וחדש, גם בעבודת ה' – יש שרש של אהבת ה', "ימין מקרבת"^{קנא}, עטרא דחסדים (ה חסדים) של הדעת, ויש ה"שמאל דוחה"^{קנב} של הדעת, עטרא דגבורות (ה גבורות) של הדעת.

שבעה משקין – במדות ובמוחין

כאן חלב ודבש שייכים למושג במשנה^{קנד}, בהלכה, של ז משקין שמכשירין את הזרעים לקבל טומאה. אחד מהם הוא הדבש, שגם מפרשים על דבש דבורים^{קנה}. מהם ז המשקים? מים, יין, טל, חלב, דם, שמן, דבש. ז המשקין האלה מקבילים גם ל-ז תחתונות, מחסד עד מלכות^{קנו} – בסדר שאמרנו הרגע – ויש להם גם שרש במוחין^{קנא}, שהרי כל המשקים האלה הם גם כינויים ומשלים לתורה (כל אחד בחינה אחרת בתורה) והתורה היא מוחין.

אם ז המשקין הם מדות – סוגיא שלמה אצלנו, בכמה מקומות – מים הם חסד, יין גבורה, טל תפארת, חלב נצח, דם הוד, שמן יסוד ודבש מלכות. אבל אם הם במוחין, איך יש בהן שבע בחינות? המוחין כוללים גם את הכתר, ושבע היינו אחד בכתר, פנימיות וחיצוניות באבא, פנימיות וחיצוניות באמא ותרין עטרין בדעת.

מה ההקבלה? כתוב בפירוש שטל הוא הכתר. "טלא דבדולחא"^{קנב} הוא השני מ-ז

קנג סוטה מז, א; סנהדרין קז, ב; זהר ח"ג קעז, ב.

קנד מכשירין פ"ו מ"ד.

קנה ראה פיה"מ לרמב"ם רע"ב ותו"ט שם.

קנו ראה רפואה שלמה (לשעבר "גוף, נפש ונשמה") פ"ד עמ' 88-90, ובכ"ד.

קנז עץ פרי מאמר "ארץ זבת חלב ודבש – חליבה בשבת וביו"ט" הערה ד.

קנח זהר ח"ג קכח, ב; עץ חיים שער יג (אריך אנפיו) פ"ו (מ"ק).

ההורמונלית^{קט}. עיקר פעולת ההורמונים היא גדילה, שהילד יגדל. לכן ילד באמת זקוק יותר לחלב – יש בחלב כח מגדל.

בדעת האדם, גם כשהוא גדול, כח הגדילה הוא בעטרא דחסדים של הדעת, ואילו היכולת להמתיק – גם להתמודד עם מצבים קשים בחיים ולהמתיק אותם, להוסיף את כפית הדבש איפה שצריך – היא הגבורות. הגבורות של הדעת, לפי זה, הן לא רק כח דחיה אלא גם המתקה.

בכך רק התחלנו את סגולות הדעת בפרצוף ארץ ישראל, "ארץ זבת חלב ודבש" – גם שייך לאמא וגם לדעת. נושא הדעת שייך לבר מצוה – הנער בגיל יג שנים ויום אחד מקבל דעת – לכן אפשר לסיים בו את חגיגת הבר מצוה. עד עכשיו אברהם שמעון היה ילד, היו לו חכמה ובינה, אבל דעת הוא מקבל היום. גמר כניסת הנפש האלקית הוא דווקא דעת. דעת היא "ארץ זבת חלב ודבש" לפי הפירוש השני שלנו. שיהיה לו הרבה "ארץ זבת חלב ודבש", גם גדילה, כל ההורמונים, שיגדל, וגם כח בדעת – דעת חזקה – בשביל להמתיק מצבים, להוסיף כפית דבש. מזל טוב לאברהם שמעון ולכל המשפחה ולחיים לחיים לכולם.

קעארא רפואה שלמה (לשעבר "גוף, נפש ונשמה") פ"ג עמ' 73.

באמא, הכל נקבי – זב מהאשה – אבל לפי הפירוש שכנגד הדעת "ארץ זבת חלב ודבש" קשורה לכל אחד, ואפילו יותר זכרית, כי "נשים דעתן קלה"^{קטט}. אם יש דעת חזקה של איש צריך שיהיו בדעתו חלב ודבש חזקים.

חלב ודבש שבדעת – כח הגדילה וכח ההמתקה

נסיים בהסבר הקבלת החלב והדבש לתרין עטרין שבדעת בלשון החסידות: קודם אמרנו שהדבש באמא הוא כח נפשי לעשות אתהפכא, להמתיק דינים – העלאת הדינים לשרשם באמא, שם הדינים מתמתקים, כמו הרעבתן שבדבש. אבל אם אני או אתה בר-דעת, יש לנו בדעת דבש, כח המתקה – מהו הדימוי? המתקת כוס משקה עם כפית דבש (יותר טוב מסוכר...).

מהו חלב? יש רופאים טבעוניים שלא ממליצים למבוגרים לשתות חלב, רק לתינוקות, לילדים? לא כולם מחזיקים מזה. אנחנו אוהבים גם חלבי... בכל אופן, מה הסברה? מהו כח החלב? דבר מאד פשוט ויסודי בחסידות – כתוב^{קע} שכח החלב הוא גדילה. במדות אמרנו שחלב הוא נצח, המקביל במערכות הפיזיולוגיות של הגוף למערכת

קסטשבת לג, ב.
קע ראה בכל האמור הוספות לתו"א שמות.

איך התבוננות יכולה לשנות את חיי?

קיצור מהלך השיעור

יסוד עבודת ההתבוננות הוא קיום שש המצוות התמידיות – האמונה בה', שלילת עבודה זרה, יחוד ה', אהבת ה', יראת ה' ושליטת מחשבות אסורות. קיום נכון של שש המצוות הללו מגדיר 'מרחב אלוקי' סביב – בונה בית מקדש תמידי, בתוכו יכול לעמוד האדם ולהתפלל לפני ה'. לנושא זה – המוסבר באריכות בספרי הרב – מוקדש השיעור שלפנינו, החוזר על המבנה בתמצית, תוך הרחבה מסוימת בנוגע לאהבה וליראה (למדרגותיה השונות) ולמשמעות וחשיבות שמירת המחשבה (הכוללת, מעבר לאיסורי מינות וזנות, חשיבה חיובית בכלל וכלפי הזולת בפרט). השיעור ניתן לפני קהל שכלל בני נח, ויש בו התייחסות מיוחדת לאופן עבודת ה' שלהם, ולכך שעם התקדמות 'המהפכה הרביעית' עבודת ה' מאהבה ובכלל 'חובות הלבבות' מיועדים גם עבורם.

א. שש המצוות התמידיות קיום "שויתי ה' לנגדי תמיד"

בשיעור הזה נדבר על התבוננות – מהי התבוננות ואיך התבוננות יכולה לשנות לטוב את חיינו. בשיעור הקודם^א הזכרנו שאחת הסבות לבריאת העולם היא רצון ה' שיהיו נבראים בעלי מודעות שיכירו אותו – הכרת ה' היא בכח המחשבה, עם התמקדות וכיוון המחשבה בצורה נכונה.

אנחנו יודעים שבתורה יש 613 מצוות שנתנו לעם ישראל^ב. כל המצוות הן מצוות מעשיות, דברים שצריכים לעשות בפועל, אבל בתוכן יש 6 מצוות שמוגדרות כ"חובות

נרשם על ידי איטיאל גלעדי. לא מוגה. ג' כסלו ע"ט – בית חב"ד, ברצלונה (אנגלית). סמינר ברצלונה – שיעור שני.

א השיעור הראשון בסמינר – נדפס ב"ואביטה" ויחי.

ב מכות כג, ב.

הלבבות". הלב חייב להרגיש אותן, גם במובן הפיזי – דופק הלב צריך להפוך מהיר וחזק יותר מתוך קיום שש המצוות התמידיות הללו. בשלחן ערוך, ספר ההלכה של עם ישראל, כתוב שההלכה הראשונה שצריך לקיים היא "שויתי הוי' לנגדי תמיד"^א. המפרשים^ב הסבירו שהדרך ליישם זאת היא קיום שש המצוות הללו. מה הן שש המצוות התמידיות?

שלשת חלקי האמונה

המצוה התמידית הראשונה היא אמונה בה' – להאמין בכל רגע בחיינו בה', הבורא והמשגיח על כל מה שקורה בחיינו, על כל מה שהוא בורא יש מאין בכל רגע תמיד .

ג תהלים טז, ח.

ד באור הלכה ד"ה "הוא כלל גדול", בשם ספר החינוך (בהקדמתו ועוד)

המדור מוקדש לזכות:

החיי"ל בצבאות ה' אור ישראל ש"י שרייבר לרגל האפשרעניש - כ' טבת

אהבה ויראה – הכנפיים הרוחניות שלי

שתי המצוות הבאות, הרביעית והחמישית, הן שני הרגשות הראשיים של הלב – אהבה ויראה – שצריך שיהיה ביניהם יחס ואיזון. כתוב¹ שאהבה ויראה הן כמו שתי כנפים. אם מדמים את הנשמה לצפור או למלאך שעפים בשמים – יש לדעת שכדי לעוף זקוקים לשתי כנפים, הצריכות לפעול באיזון ובשיתוף פעולה. שתי הכנפים של נשמתנו הן אהבת ה' והיראה מפניו. שתי המדות האלה הן גם שתי מצוות – התורה מצוה עלינו לאהוב את ה' ולירא מה'. מה היחס בין יראה לאהבה? כתוב² שראשית העבודה היא היראה, אבל הגדולה יותר היא האהבה, עד שהיראה גם נכללת בה, כפי שנסביר.

אם כן, מנינו חמש מצוות תמידיות, שאינן תלויות בזמן ובמקום – בכל רגע בחיים ובכל מקום בו נמצאים, בכל צעד שעושים בחיים, צריך לקיים אותן ולהרגיש אותן: להאמין בה', שמשגיח על הכל; לא להאמין באף אחד אחר ששולט בחיי; להאמין שה' הוא האחד המיוחד, אחד בלבד והאחד באופן מוחלט; לאהוב את ה' – מהי אהבה? משיכה – להמשך אל ה'; לירא מה', לעמוד ביראה (awe) לפניו.

שמירת המחשבה – המפתח לבריאות רוחנית ונפשית

המצוה הששית היא שמירת המחשבה – לא לאפשר למחשבות שליליות להכנס למודעות שלי, ואם נכנסת כזו מחשבה לדחות אותה. מהי מחשבה שלילית? זו יכולה להיות מחשבה רעה על מישהו אחר; תאווה זרה, שאינה תואמת לטוב של התורה; או מחשבה של פרנויה. בעצם, כל הפרעה פסיכולוגית מתחילה

המצוה השניה היא לא ליפול לבור המחשבה שיש מישהו או משהו – כחות מסוימים בטבע – ששולטים עלינו, מחשבה הדומה לאמונה באיללים. כלומר, זו מצוה לא להאמין במישהו או במשהו מלבד ה'. אם אדם חושב שההצלחה שלו – למשל הצלחה בעסקים – תלויה בסבה גשמית, בפעולה שהוא עשה, כתוב³ שבאופן עדין, גם זו עבודה זרה, כי הוא לא מאמין שההצלחה שלו היא מתנה מה' אחד. אם כן, המצוה התמידית השניה, בכל רגע בחיים, היא לא להאמין באף אחד זולת ה', לא להאמין שיש אף אחד ושום דבר אחר ששולט בחיי מלבד ה' אחד.

נמצא ששתי המצוות הראשונות הן הצד החיובי והצד השלילי של אותו עקרון – עקרונות האמונה בה'. כהמשך להן באה הפעולה האולטימטיבית של יחוד ה', המצוה השלישית – ההצהרה שכל יהודי אומר פעמיים ביום: "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד". משמעותי לדעת שהחיד"א, אחד מגדולי החכמים בדורות האחרונים, הציע לאינו-יהודי (עמו היה לו קשר חיובי) – גם אתה, אף שאינך יהודי עדיין, יכול לומר כל יום את הפסוק "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" ולהתבונן בו. זו לא רק האמונה בה' – כמו המצוה הראשונה, להאמין שיש ה' והוא הבורא והמשגיח על חיי – אלא אמונה בכך שהוא האחד באופן המוחלט, האחד המיוחד, שאין עוד אחד כאחדותו (כפי שיוסבר יותר בשיעור הבא). זו משמעות פסוק האמונה "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד". לכאורה הפסוק מדבר לעם ישראל, "שמע ישראל הוי' אלהינו", והחידוש הוא שההכרה ב"הוי' אחד" שייכת גם לאינו-יהודי.

ח תקו"ז תקון מח (פב, ב).
ט תניא פרק מא.
י תניא פרקים לח ו-מד.

ה לקו"ת י"כ סה, ב (עפ"י ע"ז ח, א).
ו דברים ו, ד.
ז 'מעגל טוב' דפוס מקצני נרדמים עמוד 162.

הרוחני הוא בנין בית המקדש בלבנו או סביב המציאות שלנו. מקדש הוא מקום. ההתבוננות הבסיסית שבאמת יכולה לשנות את החיים שלנו – דברנו קודם (בשיעור הראשון) על הסבות לשינוי – היא בנית מקום רוחני, שנחיה בתוכו, משש המצוות האלה. בתוך המקום הזה – מקדש רוחני סביבנו – אפשר 'לחיות במרחב אלוקי' (שם הספר שלנו בנושא), ובונים אותו על ידי קיום שש המצוות התמידיות.

כל מקום מוגדר על ידי ששה צדדים – מעלה, מטה, ימין, שמאל, קדימה, אחורה (ארבע רוחות העולם – צפון, דרום, מזרח ומערב – ומעלה ומטה). כאשר אני יושב בחדר יש סביבי גבולות-הגדרות. אני צריך גבול – משהו שמגביל-מגדיר את צד ימין שלי, את צד שמאל שלי, לפני, מאחורי, מעלי ומתחתי. אם אגדיר את המרחב שלי עם שש המצוות התמידיות הללו, שהן מצב של תודעה, אני יכול לבנות סביבי מקדש רוחני. אני כעת נמצא בתוך מרחב שמקיף את כל הקיום שלי.

מרחב של תפלה

מה התפקיד-המציאות שלי בתוך המקום שבנתי סביבי? אחד הפסוקים החשובים ביחס למקדש – בנביא שמנבא על בית המקדש השלישי, שיבנה במהרה בימינו – הוא "כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים"¹, המקדש הוא בית תפלה אוניברסלי. התפלה היא ידיעת ה' ואמונה בה' והכרה שרק הוא שומע תפלה – דבר שנכון לכל העמים, לא רק ליהודים. החוויה בתוך המקדש היא חוויה של תפלה.

לפי דעות מסוימות², תפלה היא אחת מ-**תריג** מצוות התורה, אבל היא לא יכולה

במחשבה שלילית. לכן, אם נקיים את המצוה התמידית הששית, לא תהיה לנו שום בעיה פסיכולוגית אף פעם – הכל מתחיל במחשבה. זו מצוה מאד חשובה, ובלשון התורה היא "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם"³ – את המחשבות השליליות מעוררים הדברים שאנשים רואים והדברים שאנשים מרגישים. כפי שהקדמנו, מי שמקיים ומרגיש את שש המצוות התמידיות מקיים בעצם "שוית הוי' לנגדי תמיד" – ההלכה הראשונה בשלחן ערוך.

ב. בנית המרחב האלוקי חיים בתוך מקדש אלוקי

כעת נעבור לחסידות – תורת הבעל שם טוב וממשיכי דרכו עד היום הזה – ביחס לשש המצוות התמידיות⁴: שש המצוות הן בסיס עבודת ההתבוננות. טוב מאד שכולנו נעשה את ההתבוננות כשיושבים כאן, או כשקמים מחר בבקר. זו התבוננות לפני שעושים כל דבר, גם לפני התפלה. התבוננות זו היא בעצם הכנה לתפלה. אנחנו יודעים שדבר ראשון בבקר מתפללים, אבל התפלה צריכה הכנה – לכוון את עצמנו לתפלה, לדעת לפני מי אנחנו עומדים להתפלל.

הזכרנו בשיעור הראשון⁵ את המצוה לבנות מקדש לה'. בנין המקדש בשלמותו וכפשוטו הוא כאשר אנחנו בארץ ישראל ויש לנו מלך ישראל. היו לנו שני בתי מקדש שנחרבו בעוונותינו, אבל אנחנו מאמינים שעתיד להבנות בית המקדש השלישי על ידי מלך המשיח. מדובר בבית המקדש הגשמי, אבל לכל דבר גשמי יש מקבילה רוחנית. בנין המקדש

יא במדבר טו, לט.

יב בכל הבא לקמן ראה סוד הוי' ליראיו שער א"פ"כ (וביאורו באריכות בשיעורים בסוד ה' ח"ד, ובכ"ד) ובספרנו לחיות במרחב אלוקי. הדברים נלמדו – בהקשר של בני נח – גם בשיעור י"ט תמוז ע"ח (נדפס ב"ואביטה" מטו"מ).

יג ישעיה נז, ז.

יד רמב"ם, ספר המצוות מ"ע ה; הלכות תפלה פ"א הלכות א-ב (לעומת הרמב"ן, החולק שם בסה"מ וסובר שהמצוה היא מדברנו).

השלילי הוא היינו שלילת-האמונה שחוץ מה' יש מישהו או משהו שולט על חיי. מצוה זו נותנת לי את הקרקע היציבה תחת רגלי. אמרנו קודם שאמונה טפלה בשליטה של משהו אחר – אדם אחר, או כל דבר אחד – היא נפילה לבור רוחני. המצוה שנמצאת מתחת, מגנה עלי מפילה – מי שנופל יכול לשבור ידים ורגלים... – היא הידיעה שאין שום דבר אחר ששולט בחיי חוץ מה', המצוה התמידית השניה.

יחוד ה' – "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" – הוא צד הפנים שלי, מה שנמצא לפני. זהו הפירוש הפשוט של "שיתי הוי' לנגדי תמיד". צד ימין הוא האהבה שלי לה'. אמרנו קודם שאהבה ויראה הן שתי כנפים – שתי הכנפים שמרוממות את הנשמות – כנף ימין וכנף שמאל. שתי הכנפים צריכות להיות בריאות וחזקות ולפעול יחד, כי צפור לא יכולה לעוף עם כנף אחת. צד ימין של המודעות – מה שנמצא לימיני – הוא האהבה. כפי שאמרנו, אהבה היא משיכה והתקרבות אל האהוב שלי – כמו משיכה בין שתי נשמות שאוהבות זו את זו. האהבה היא רצון להתאחד עם ה'. היראה הולכת יחד עם המשיכה – אני רוצה להיות אתו אחד, אבל אני עומד בפניו ביראה. צד הימין שלי הוא האהבה והשמאל הוא היראה.

עיקר עבודת ה' – משמחה ואהבה

אמרנו שהשמאל נכלל בימין. כאשר מדברים על עבד ה', כמו שעבד עובד את אדוניו, יש שני סוגי עבדים – עובד מאהבה ועובד מיראה. מי יותר גדול? מאד ברור שהעובד מאהבה גדול יותר. ה' מצווה אותנו – את עם ישראל בפרט, אבל גם את כל האומות, בפרט בזמננו – להגיע לעבוד אותו מאהבה, לא רק מיראה. עבודת ה' מאהבה היא גם עבודת ה' בשמחה – אהבה ושמחה הולכות יחד. בתהלים יש שני פסוקים מקבילים של עבודת

להיות מצוה תמידית כמו שש המצוות שהזכרנו. למה? כי אדם מתפלל פעם ביום, פעמיים ביום או שלש פעמים ביום, או עשר פעמים ביום. מה פירוש להתפלל? לשחרר את המודעות ממה שעומד לפני ולפנות אל ה' – לעשות 'אחורה-פנה' במאה שמונים מעלות, ולפנות אל ה' מתוך מציאות החולין בה אני נתון. אי אפשר לדרוש מהאדם שיתפלל בתמידות, 24 שעות בשבעה ימים להיות במצב של תפלה, אבל כתוב בקבלה שיש 'שאיפה' שהתפלה תהיה מצוה תמידית, "הלואי יתפלל אדם כל היום כולו"¹⁰.

אם כן, אף שזו אינה אחת משש המצוות התמידיות, כי אי אפשר כל הזמן להתפלל, אפשר לשאוף שלבנו תמיד יהיה בפניה לה' ודבור אליו. מתי זה יכול להיות? רק כאשר אתה חי כולך במרחב האלקי, מוקף בתוך שש המצוות שכן מוגדרות כתמידיות.

שש המצוות כנגד שש קצוות המרחב

קעת עלינו להסביר את התאמת המצוות התמידיות לכיוונים של המרחב, נעשה זאת בקיצור:

המודעות לכך שיש בורא לעולם, והבורא משיגח עלי בהשגחה פרטית, מנחה את חיי ושומר עליהם – היא מה שנמצא מעלי. מצות האמונה בה' היא הצד העליון. גבר יהודי הולך עם כיסוי על ראשו – כפה – והכפה מזכירה לו שיש מישהו מעליו. מאד פשוט, הלבוש מזכיר לי שה' מעלי. מה פירוש שה' מעלי? שיש ה' – הוא קיים – והוא מעלי, והוא מביט עלי, באופן אישי, מלמעלה.

אמרנו ששתי המצוות הראשונות הן הצד החיובי והצד השלילי של אותו ענין. הצד

טו ברכות כא, א. ראה הטבע היהודי מאמר "התפלה המתמדת".

אחד ההסברים של חז"ל¹⁷ ליחס בין שני הפסוקים – "עבדו את הוי' ביראה" ו"עבדו את הוי' בשמחה [שהיא גם אהבה]" – הוא ש"עבדו את הוי' ביראה" מכוון לכל העמים בעולם ואילו "עבדו את הוי' בשמחה" מתייחס במיוחד ליכולת של נשמות ישראל, העם היהודי. אבל כעת – כפי שנדבר עוד הערב (בשיעור השלישי) – בא זמנה של 'המהפכה הרביעית'¹⁸, הזמן של לימוד התורה לכל האומות, שיביא את הגאולה והמשית. אחד הלימודים הראשונים, אולי הבסיסי ביותר, לכל האומות – לא רק לעם ישראל – הוא לעבוד את ה' באהבה ובשמחה. הפסוק "עבדו את הוי' ביראה" מופיע בפרק ב' בתהלים ו"עבדו את הוי' בשמחה" בפרק ק' בתהלים (בו יש קנ פרקים). אנחנו אומרים שכעת הגיע הזמן להאיר את אור התורה לכל האנשים בעולם – והדבר הראשון הוא לומר שצריך לעבוד את ה' באהבה ובשמחה. יש לאנשים תפיסה מוטעית לחלוטין, מנוגדת לאמת, שהתורה היא בעיקר יראה. כמו שאמרנו, היהודי הראשון נבחר בשל אהבתו, לא בשל היראה שלו.

מכיון שצריך איזון בין אהבה ויראה, איזון בין הכנפיים כדי שיוכלו לעוף, מדתו של האב השני, יצחק, היא יראה – האב הראשון הוא אהבה ובנו, האב השני, הוא יראה. אם כן, אהבה ויראה הם שני הצדדים של המקדש האלקי-הרוחני שלי – אהבה היא צד ימין ויראה היא צד שמאל, שתי ידים, שתי כנפים.

ארבע מדרגות יראה קדושה

נסביר יותר על יראה: מהי יראה? חושבים

ה' – "עבדו את הוי' ביראה"¹⁹ ו"עבדו את הוי' בשמחה"²⁰ (שאומר לעבוד את ה' בשמחה ואהבה). מי יותר גדול? עובד ה' משמחה, אוהב ה'. שתי הכנפים צריכות להיות בריאות, צריכים לעוף איתן יחד, אבל בסופו של דבר – כפי שכתוב בזהר, ספר היסוד של הקבלה – "לית פולחנא כפולחנא דרחימותא"²¹, אין למעלה מעבודת הבורא מאהבה.

הרמב"ם²² מסביר את יחודו של אברהם אבינו, האב הראשון – שנקרא "אב המון גוים"²³, לא רק אבא של עם ישראל אלא של כל האומות. למה הוא נבחר להיות היהודי הראשון? כי הוא אהב את ה' באופן מוחלט – "אברהם אהבי"²⁴. הרמב"ם מסביר שאהבת ה' היא עשיית האמת פשוט מפני שהיא האמת, בלי לחשוב על התוצאות. התוצאות תבואנה – יש שכר ועונש – אבל המוטיבציה מאחורי כל פעולה היא פשוט היותה האמת. אדם צריך לעשות משהו כי זהו הדבר הנכון לעשותו, ולא כי הוא מונע מהתוצאות. לא משנה אם ארויח מכך או לא, אולי אפילו אסבול מהמעשה – זו האמת. זו הדרך בה מסביר הרמב"ם את האהבה – עשית הדבר הנכון והאמתי, פשוט כי הוא כזה. נקודה זו לא מובנת מאליה, כי אפשר לחשוב שאהבה היא משיכה – וזו יכולה להתקיים בין שני אוהבים גם כי הם מפקים מכך סיפוק והנאה – אבל הרמב"ם אומר שאהבה היא עשיית האמת, בפשטות ובטהרה, מפני שהיא אמת, ללא שום סבה או תועלת אחרת, רק מתוך מסירות לאמת. אהבה כזו עושה את אברהם ליהודי הראשון.

טז תהלים ב, יא.

יז שם ק, ב.

יח זהר ח"ג רסז, א.

יט הלכות תשובה פ"ו ה"ב.

כ בראשית יז, ה.

כא ישעיה מא, ח.

כב תנחומא נח יט.

כג הנושא "ארבע מהפכות בלימוד התורה" מדובר החל מהתנועות "כ"ד טבת ע"ה. ענינה של המהפכה הרביעית הוא – הפצת תורה לאומות העולם (לא רק במסגרת לימוד שבע מצוות בני נח).

הפחד מהעונש בפני עצמו, שאינו קדוש). מעליה יש מדרגה הרבה יותר גבוהה ונעלית – יראת חטא. זו יראה מפגיעה בקשר ביני לבין ה'. מהי משמעות החטא? חטא מפריד בין האדם לה'. היראה הזו כלולה באהבה ומשנית לה. אם אני אוהב את הבורא, אוהב את ה', כמו שאיש אוהב את אשתו, יש לי חשש להפרד מהאהוב שלי – אני פוחד לעשות כל דבר שיפגע במערכת היחסים בינינו. המדרגה הזו נקראת יראת חטא – זו לא יראה מהעונש, ואפילו לא יראה מהמלך שיש ביכולתו להעניש, אלא יראה מפני תוצאת החטא. אני פוחד מהחטא כי אני יודע שהוא פוגע באהבה ביני לבין האהוב שלי. היראה הזו יותר גבוהה מהיראה הקדושה הראשונה. המדרגה הבאה של יראה, עוד למעלה, היא יראת הרוממות. היראה הזו באה מתוך התבוננות – התבוננות בגדולת ה', שעוֹשֶׂה את הקיום שלי כל כך קטן ואפסי בפני אין-סוף ברוך הוא, שאני כמעט מתבטל מתוך יראתו. ההרגשה שה' מאד גדול ואני מאד קטן, אני לא כלום, היא מדרגת היראה השלישית (היראה הזו היא כבר awe, לא fear).

כשלוקחים את היראה הזו עוד צעד קדימה – קרוב, אבל עוד מדרגה למעלה – מגיעים ליראה שרמוזה במלה הראשונה של התורה, **"בראשית"**, שבתיקוני זהר²⁷ כתוב שהיא מרכיבה את המלים **ירא-בשת**. הדימוי, או ההתבוננות, ליראה הזו – עוד צעד מעבר להתבוננות ברוממות ה' – היא הרגשה שהמודעות העצמית הנפרדת שלי היא כמו כתם לכלוך על הלובן האין-סופי של הבורא. כשיש סדין לבן באופן מוחלט, ונקודה שחורה שתופסת עליו מקום – כל הסדין נעשה פגום. לכן אני כל כך מתבייש במודעות העצמית שלי

שיראה היא יראת עונש – אם אעשה משהו מוטעה אענש, ולכן אני נמנע מלעשות דברים לא טובים. כמו ילד, שיודע שאם יעשה משהו רע הוריו יענישו אותו, ולכן נמנע מלעשותו. בקבלה ובחסידות מוסבר שיש מדרגה בסיסית כזו, אבל זו דרגת יראה כה רחוקה מהיראה שהתורה מצוה עליה, עד שאינה נחשבת יראה שהיא חלק מצד הקדושה. הפחד מעונש – בעולם הזה או בעולם הבא – אינו פחד קדוש²⁷. יש ארבע מדרגות של יראה קדושה, המקבילות – כמו כל מבנה של ארבעה דברים – לארבע אותיות שם הוי' ב"ה. נסביר אותן ממטה למעלה:

המדרגה הנמוכה ביותר של יראה, שהיא כבר יראה קדושה, היא יראת המלכות. בכחו של המלך לגמול שכר או להעניש. יש הבדל דק בין יראת העונש ליראת המלך. ביראת העונש האדם מדמיין את העונש, את הגיהנם, או משהו רע שיקרה לו בעולם הזה, עוני או מחלה. הוא מפחד מהעוני, מהמחלה. מה יש לו בראש? את הדימוי השלילי. הוא כלל לא חושב על ה', אלא על הדבר השלילי שיקרה לו – ח"ו – והמחשבה הזו אינה קדושה. זהו ההסבר לכך שיראת העונש אינה קדושה, היא כלל לא היראה שהתורה מדברת עליה. לעומת זאת, במדרגה הראשונה של יראה שהיא כן קדושה מופיע המלך במודעות של האדם. אם המלך כרגע כאן, נכנס לחדר, כולנו קצת פוחדים – לא כי חושבים שהמלך הולך להכות אותי, אבל כי אנחנו יודעים, בעומק, שבסופו של דבר למלך יש את הכח לגמול טוב או להעניש. בכל זאת, התמונה שיש בראש אינה תמונת העונש, הרע, אלא רק חוית יראה מנוכחות המלך שעומד לפני. זו המדרגה הנמוכה של יראה קדושה (משא"כ

שלילי על אנשים, הוא מפריד בין נשמות. מאד ברור שמעשים רעים – הם רעים; ודיבורים רעים – פועלים רע. אך אנשים לא מודעים לעצמת הרע שיש במחשבות רעות. בספר היסוד של החסידות, ספר התניא – של הרבי השלישי של תנועת החסידות, שבא אחרי הבעל שם טוב והרב המגיד ממעזריטש, רבי שניאור זלמן מליאדי, הרבי הראשון של חב"ד – מוסבר¹³ שלכח המחשבה יש יותר כח מדבור ויותר כח ממעשה. מה מחשבה עושה? היא פועלת על המציאות. האופן בו אני חושב משפיע על המציאות.

רוח הקדש ותפלה מתמדת ע"י שמירת המחשבה

איך צדיקים גדולים זכו לרוח הקדש? רוח הקדש היא סוג של נבואה, תקשורת עם ה' וקבלת מסרים אמתיים מה'. הרבה אנשים חושבים שהם מקבלים מסרים – אך על פי רוב אלה מסרים שאינם אמתיים, אינם מבוררים. צדיקים זכו באמת ברוח הקדש – איך? מה הם עשו? הם ודאי עשו מעשים גדולים בחייהם, מעשים טובים, הם ודאי שמרו את פיהם מדיבורים רעים, אבל הסבה האמתית בגינה זכו לרוח הקדש – ויש אנשים כאלה גם בדורנו, צדיקים גדולים, כמו הרבי – היא שמירת המחשבה שלהם, הם חשבו רק מחשבות טהורות. מחשבה טהורה היא לחשוב רק טוב על הזולת, לא לחשוב רע על אף אחד. אמרנו שהנוכחות שלנו בתוך המקדש האלקי שבנינו על ידי המצוות התמידיות היא ההשתדלות להיות בתפלה מתמדת. המחשבות הלא-טובות פוגעות בזרימה הזו. תפלה תמידית כזו תלויה במחשבה הטובה. אם אני חושב טוב על מישהו, שאולי לא מרגיש

– מתוך ידיעה שבאמת רק ה' קיים, והמודעות שלי פוגמת בו. אני לא אומר שאיני קיים – יש אולי מי שחושב שאיני כאן, שהקיום לא אמת, אולי חולמים ובאמת אין כאן אף אחד, אבל התורה לא גורסת כך, אנחנו פה. אני קיים, אבל אם אני אגוצנטרי, חושב על עצמי אפילו במשהו, זהו כתם שחור על הלובן המוחלט של הסדין לבן. החויה הזו יוצרת בושה קיומית, בושה בקיום החלקי והנפרד שלי. אני קיים – אבל עלי להיות קיים כחלק מהמארג של כל הבריאה. ה' הוא אין סוף, אור לבן מוחלט, ואני מתבייש בעצמי שאני מכתים את השלמות הזו. החויה הזו נקראת יראת בשת – בושה קיומית. כמה שהמדרגה הזו גבוהה, היא צריכה להתאזן עם מדרגה – אפילו יותר גבוהה – של אהבה, של משיכה מגנטית לה'. מה היראה הזו עושה? הבושה עצמה ממגנטת אותי לאהבת ה', להכלל במציאות ה'.

ולסיכום מדרגות היראה (שכולן מעל יראת העונש):

- י יראת בשת
- ה יראת הרוממות
- ו יראת חטא
- ה יראת המלך

חשיבות שמירת המחשבה

קעת מגיעים למצוה התמידית הששית, שהיא צד האחור שלי. מה פירוש לשמור את המחשבה? לא לאפשר לגורמים זרים לחדור אליה – זו מערכת חיסון רוחנית. שמירת המחשבה היא מערכת חיסון בריאה, שלא מאפשרת לבקטריות רעות לחדור למודעות שלי.

אנשים לא מודעים לכח של המחשבה. אנחנו מודעים לכח המעשה שלנו, אדם יכול לעשות משהו רע מאד, ה' ישמור. מודעים גם לדיבור רע – לשון הרע – שגם לו אפקט מאד

13 כו תניא אגה"ק כב.

המצוות התמידיות הללו אינן נמנות בשבע מצוות בני נח – הן שייכות לכולם. אנחנו יודעים שהתורה מצווה את כל באי העולם לקיים שבע מצוות: לא לגלות עריות, לא לרצוח, לא לגנוב, לא לעבוד עבודה זרה, לא לברך (בלשון סגי נהור) את שם ה', לא לאכול אבר מן החי ולקיים מערכת חברתית של חוק ומשפט. אלה שבע המצוות האוניברסליות. למה אין מצוה ישירה לאהוב את ה'? המצוות היחידות ביחס לה' הן לא לעבוד עבודה זרה ולא לברך אותו, אבל אין מצוה של אהבת ה', של יראת ה', ואפילו של יחוד ה' (שאמרנו קודם שאחד החכמים אמר גם לאינו-יהודי לכוון ולומר).

האמת היא שהיסודות של אהבה ויראה (שרשי כל המדות) כן שייכים לכל העולם. המדרש¹² אומר שלא רק יהודים יכולים לזכות לרוח הקדש ונבואה, אלא כל אדם – יהודי או לא – שמפנה לבו לה', מקדיש את חייו לה', מיד שורה עליו רוח הקדש. איך הוא זוכה לכך? כמו שאמרנו קודם, הוא עושה מעשים טובים, הוא לא מדבר רע, אבל העיקר שהוא מטהר את מחשבותיו ומקדש את תודעתו בכלל, הוא אוהב את בוראו וירא מבוראו.

אם כן, אלה יסודות אוניברסליים. זהו אחד הדברים החשובים שאנחנו מנסים ללמד כעת – שבנית בית המקדש הרוחני סביבנו, והעמידה בתוכה בשאיפה לתפלה תמידית לה', תפילה לה' לעזור לכל אדם פרטי ולהביא את הגאולה לעולם כולה, הן ענין אוניברסלי. זו התבוננות אוניברסלית, והיא ההתבוננות שיכולה לשפר את החיים שלנו.

טוב, אולי הוא חולה – המחשבה הזו היא כבר תפלה. ברגע בו אני חושב טוב על הזולת אני מתפלל עליו, מבקש מה' שירגיש טוב יותר. אם הוא זקוק לרפואה – שיתרפא, אם זקוק למשהו אחר בחיים – אני מתפלל שיושע. המצוה המתמדת הששית, המחשבה הטובה, מביאה אותי יותר ויותר לתפלה לה' – תפלה שלכולם יהיה טוב, מקסימום טוב בחייהם. אפשר לומר זאת גם בצד השלילי – המחשבות הרעות הן מה שהכי מפריע לתפלה. כשאדם עומד להתפלל זהו הזמן שהמחשבות הזרות 'עובדות' הכי קשה כדי להכנס למודעות שלו ולהסיח את דעתו מהכוונה האמתית בתפלה. אם כן, הסברנו את הקשר בין שמירת המחשבה וטהרת המחשבה לתפלה.

סיכום שש המצוות במרחב

אם כן, יש לנו כעת ששה צדדים. נחזור בקיצור: מעלי האמונה בקיום ה' ובכך שהוא מביט עלי ביחוד, משגיח עלי; מתחתיו נמצאת השמירה מנפילה בבור האמונה הטפלה שאיזשהו כח אחר ביקום שולט עלי בכהו זה; מלפני נמצאת ההכרה ביחוד ה' – שהוא אחד ורק אחד באופן מוחלט, עד שאין שום אחדות בעולם כאחדותו; מימיני נמצאת אהבת ה' שלי; משמאלי נמצאת יראת ה' שלי; ומאחורי יש את כח המחשבה החיובי שלי – הכח לטהר את מחשבותי. במח שלי יכול להיות לכלוך – מחשבות רעות הן כמו פסולת במח – וצריך לטהר אותו. הצדיק הגדול זוכה לרוח הקדש על ידי טהרת המודעות שלו, לחשוב רק מחשבות טובות. זו עבודה קשה מאד.

שייכות שש המצוות לכל העולם

חשוב להסביר לכל העולם שאפילו שש

12 תנא דבי אליהו רבה פ"ט.

מלך חדש

מעין גנים - 'נקודה חסידית' בפרשת שמות

כבילת החידוש

אך טרם נוצר עם אחר ושונה, בעל טבע מוילד (חדש). מהות חומש שמות היא יציאה ממיצרי הישן ולידת החדש.

לפי זה, ניתן אף לפרש את מהות השעבוד תחת ה"מלך חדש" כמצב בו עצם ענין החידוש משועבד תחת המלך הזר – כשיצירתיות האדם והעם כבולה במיצר: פרעה מפריע לעבודת ה' של האדם על ידי כבילת חידושו והתפתחותו.

"אשר לא ידע את יוסף"

שעבוד החידוש אינו רק בעבדות המוטלת על ישראל, הגורמת "קוצר רוח" שלא מאפשר יצירתיות (ובלשון פרעה: "תכבד העבדה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר"¹). כשהמלך הרשע הוא "מלך חדש", כשהוא מתיימר להיות חדשן ויצירתי, הוא גורם לשלומי אמוני ישראל רתיעה ממושג החידוש – "מלך חדש" 'גונב' את מושג החידוש, ויוצר הפרדה מדומה בינו לבין עבודת ה' (עד שנדמה ש"חדש אסור מן התורה"²). ממילא, עבודת ה' נהפכת לשעבוד המונע את תכלית עבודת ישראל – חשיפת החידוש שבטבע העצמי.

הפרדה זו היא-היא ה'חידוש' של ה"מלך חדש" שקם לשעבד את ישראל – חידושו של פרעה כ"מלך חדש אשר לא ידע את יוסף". בלשון הקבלה זהו 'חידוש מפתיע' – ספירת המלכות ("מלך חדש") מתנתקת מספירת

לאחר 'פרשית סיכום' לסוף חומש בראשית³, נפתחת 'עלילת' חומש שמות – "ויקם מלך חדש על מצרים..."³. במפתיע, כאן מופיעה לראשונה בתורה המלה "חדש", אחרי שנעדרה מכל ספר בראשית רווי החידושים (הבריאה החדשה, היהודי הראשון-החדש וכו')⁴. כנראה, כאשר כל המציאות חדשה לא תתכן חוית חדוש – אין רקע ישן שהחידוש יתבלט על גביו. רק אחר עיצוב המציאות בספר בראשית וההתקבעות-התישנות של טבע העולם בא ספר שמות ופותח בחידושו, בעלילה מפתיעה המתחוללת בעולם הישן ומשנה את סדריו.

ניסוח נוסף לדברים ימחיש את מהותו וחדושו של חומש שמות: בכל חומש בראשית, כשהמציאות רק מתעצבת ומתבררת, עדיין לא מורגש כל כך כי הטבע 'מטביע' את האלקות וכי חוקי מעשה בראשית מגבילים ומעיקים על הנפש. לעומת זאת, חומש שמות פותח בשעבוד וכל ענינו הוא מהלך יציאת מצרים – מורגש שיש מיצרים מהם צריך עם ישראל לבקוע, הטבע ה'ישן' מתברר כמיצר מעיק ומחניק, ותהליך יצירת ישראל כעם חדש תלוי ביציאה מהמיצרים (היהודים שבחומש בראשית לא היו בגדר חדוש שחרג מהטבע – הם יחידים שהגיעו לפיסגת הטבע האנושי,

מהתועדות אור ליי"ח כסלו ה'תשס"א. נרשם ע"י איתאל גלעד.

א שמות א, א. I.

ב שם פסוק ח.

ג המלה "חדש", מאותו שרש, מופיעה לרוב, ובפשטות גם "חדש" הוא לשון חידוש – על שם חידוש הירח – אך לא חידוש אמיתי ומפתיע אלא "חידוש הישנות" בלבד.

ד שמות ה, ט.

ה דין ביחס לתבואה (קידושין לח, ב) שהפך בזמן ההשכלה – על ידי החתם סופר – לבטוי ההתנגדות לרפורמות בצביון ההלכה המסורתי (ראה שו"ת חתם סופר או"ח סי' כח, קמח, קפא; יו"ד סי' יט). ראה מחול הכרמים פ"ו הערה טז.

"חדש" בכל התורה – מלך, בית¹, מנחה², אשה³ – משמשים בקבלה ככינויים מובהקים לספירת המלכות.

חדש אמיתי – מ"העלם שאינו במציאות"

מהו החידוש העצמי שבמלכות, עד שכל מושג החידוש נקשר דווקא בה? טרם ההתבוננות בכך ביחס למלכות המקווה במציאות, יש להעמיק בשרש הדברים בנוגע לספירת המלכות העליונה ובנוגע לגילוייה בנפש האדם:

כל דבר חדש מופיע מתוך מקור נעלם, אך בחסידות מובחנת רמת ההעלם ממנה הופיע הדבר⁴: יש חידוש שמופיע מ"העלם שישנו במציאות" – הדבר עצמו התקיים באופן סמוי בשרש, והחידוש הוא רק הופעתו הגלויה במציאות; ויש חידוש שמופיע מ"העלם שאינו במציאות" – בשרש הנעלם לא היה קיום למה שהתגלה, ולכן הגילוי הוא חידוש אמיתי (גם ביחס לשרש ממנו הופיע)⁵. כך, כל הספירות מופיעות מ"העלם שישנו במציאות" – כל הספירות הן גילויים ממוקדים ומצומצמים של כחות והארות שנכללו באור האין סופי ממנו הופיעו, ונדרש רק גילויין כלפי חוץ. לעומת זאת, ספירת המלכות היתה ב"העלם שאינו במציאות" – מכיוון שמהות המלכות

היסוד (יוסף) ומתירת לתפקד במציאות ללא השפעת ה"צדיק יסוד עולם" שמעליה. ניתוק המלכות – כל ממד התפקוד במציאות – מהיסוד, הוא ניתוק החידוש (השייך לעוסקים בעולם המשתנה והמתחדש) מתורת הצדיק. כשמושג החידוש נתפס כמחדש (דווקא) במנותק מהצדיק מה' וממסורת העבר הוא מרתייע את עובדי ה' וגורם לאיבון עבודת ה' – לשעבוד החידוש האמיתי, שנובע דווקא מהפריית הצדיק את המציאות (שהרי חידוש אמיתי נולד רק מיחוד בין שנים, וכדלקמן).

"מלך חדש"

מעבר לפירוש ש"מלך חדש" נוטל לעצמו את כח החידוש ומשעבד את חידושם של ישראל, יש כאן גם לימוד במהות המושג חידוש: כשרוצים ללמוד על משמעותה של מלה יש לעיין – מעבר לניתוח הדקדוקי שלה – גם בהופעתה הראשונה בתורה. ההקשר של הופעת מלה בפעם הראשונה בתורה אינו מקרי, הוא מלמד על המהות והמשמעות העיקרית של המלה (הנלוות לה גם בהקשרים אחרים). לכן, העובדה שהמלה "חדש" מופיעה לראשונה בביטוי "מלך חדש" מלמדת שעצם המושג חידוש קשור הדוקות למלך – שעיקר החידוש שיכול להתחולל בעולם (ולו אנו מצפים) הוא חידוש מלכות.

סמך מופלא לקשר המושג חידוש בתנ"ך דווקא למלכות יש בהופעה הראשונה שלו כפועל: שרש **חדש** כפועל מופיע רק בנ"ך (ולא בתורה), וההופעה הראשונה שלו היא בכינון (הממשי) של המלכות הראשונה בעם ישראל, מלכות שאול – "לכו ונלכה הגלגל ונחדש שם המלוכה"⁶! גם ארבעת המושגים עליהם נאמר

ח דברים כ, ה: "מי האיש אשר בנה בית חדש"; דברים כב, ח: "כי תבנה בית חדש".

ט ויקרא כג, טז: "הקרבתם מנחה חדשה להוי"; במדבר כח, כ: "בהקריבכם מנחה חדשה להוי".

י דברים כד, ה: "כי יקח איש אשה חדשה".

יא ראה לדוגמה סה"מ תר"ן ד"ה "אמנם צ"ל" (עמ' סס).

יב המשל לחלוקה זו בחסידות הוא הופעת להבת אש גלויה: אש היוצאת מליביו גחלת מתגלה מ"העלם שישנו במציאות" – בתוך הגחלת היתה אש ממש, שרק לא נראתה כלפי חוץ; אש היוצאת מהכאת אבן צור מתחדשת מ"העלם שאינו במציאות" – בתוך האבן פנימה לא היה כל קיום ממשי של אש או ניצוץ, והחדוש של האש הוא אמיתי.

1 משלוי, כה.

2 שמואל-א יא, יד.

סיבת הציפיה למימוש מצות העמדת מלך והקמת מלכות ישראל: שיטת שלטון שאינה מלכות היא ארגון של כחות העם, ודרך 'להסתדר' במציאות הקיימת באופן הפחות רע. הנחת העבודה של שלטון כזה לגבי המציאות היא ש'זה מה יש', וגם אין אדם שיצא מהמסגרת המוכרת, שיתנשא מעל העם בחזון שלא התקיים עד כה. מלך הוא הדמות ההפוכה לקו זה – הרצון במלך נובע מאמונה שהמציאות העצובה אינה כורח, ויש מי שמסוגל להעמיד חזון המתנשא מראית המציאות של העם. המלך נועד להוליך את העם לקראת יעדים חדשים – לממש חידוש ושינוי אמיתי במציאות, ולא רק להסתדר בתוכה באופן נח יותר. חידוש כזה לא יכול לעמוד בניתוק מ"יוסף" – מה', מהצדיק וממורשת העבר (ה'לא מציאותית') של ישראל – חידוש אמיתי לא יכול לנבוע ממציאות מנותקת, סגורה בתוך עצמה, אלא רק ממקור עליון שמחוץ לה. החידוש נולד מיחוד בין שנים – בין העבר, שכל תחזיותיו מחוירות מול החידוש האמיתי של המלכות בפועל, במציאות¹⁷, ובין המציאות שלא מסוגלת להוליד חידוש אמיתי בלי הפריה ממה שנמצא מחוץ לה ומעליה.

הוא כח הגילוי כלפי חוץ, הרי שלא היה קיום לספירת המלכות באור הפנימי, וגילויה הוא חידוש אמיתי ביחס למקורה.

תופעה זו ניתנת להסבר ביחס לכחות הנפש: כל כחות הנפש הפנימיים קיימים בהעלם בעצם הנפש, ויש רק לגלותם. לעומת זאת, כח המלכות מתייחס רק לזולת (שהרי "אין מלך בלא עם"¹⁸) וממילא אינו קיים בעצם הנפש, וגילויו הוא חידוש ממשי. ובניסוח שונה (בנוגע להארת העל-מודע של הנפש): שרש כל כחות הנפש הוא ברמת העל-מודע שהאדם חש בה, כח התענוג המוחש לאדם ומכוון את התפשטות כחותיו (המממשים ומלבישים את אור התענוג). אך שרש המלכות הוא ב"רישא דלא אתידע" – ברמת על-מודע שהאדם לא יודע כלל (ובטויה באמונה בנעלם, במה שלא קיים כלל במציאות הנחווית). לפני שאדם – ובפרט מלך אמתי, מלך המשיח – מגיע לממש את מלכותו אין הוא מודע כלל לכח המלכות הקיים בו, והפיכתו למלך היא התגלות "מלך חדש".

**חדוש המלכות –
התקדמות אל מעבר למציאות**
ממד החידוש המוחלט שבמלכות הוא

יד הבנת העובדה שמלך הוא דבר חדש בעצם, החורג מכל מה שהוכר במציאות (כולל גם בתולדות ישראל), מתמתקת לשיטת הגאון הרואגצ'ובי (צפנת פענח סנהדרין כ, ב) שמצוות מנוי מלך לא מומשה מעולם, וטרם קם מלך אמיתי בישראל.

יג רבינו בחיי לבראשית לח, ל; כד הקמח ערך ר"ה ה; ספר החיים פ' הגאולה פ"ב; עמק המלך שער שעשועי המלך פ"א; תניא, שער היחוד והאמונה פ"ז.

טעם מצוה

שמות - בטול עבודה זרה

את "גילולי בית אביה". כלומר, היאור עצמו היה העבודה הזרה של מצרים^א, וכשירדה לרחוץ בו התכוונה לבטל את העבודה הזרה, כמבואר בהלכה שגוי (עובד עבודה זרה) מבטל עבודה זרה^ב. ובזה מדויק מה שנאמר "לרחוץ על היאור", שהיה צריך לומר "לרחוץ ביאור"^ט, אלא שהתכוונה להיות על היאור "כלומר לטמאו ולבטלו". ויש לומר ששני הפירושים עולים בקנה אחד: במה שבתיה רחצה ביאור היו שתי הפעולות יחד, בטול עבודה זרה וטבילה של גרות.

ומה שהיאור נאסר בהנאה מדין עבודה זרה, אע"פ שמבואר במשנה^א שההרים והגבעות וכל מה שאין בו "תפיסת יד אדם" אינו נאסר, וכן מבואר^ב שמים המחוברים אינם נאסרים, אך הרוגאטשובר^ג ביאר שהיאור היה עשוי בידי אדם (תעלות השקיה שהיו בו) ולכן נאסר כדין עבודה זרה. ובזה מבאר מדוע יוכבד הניחה את התבה "בסוף על שפת היאור" ולא ביאור עצמו.

דרוש שני. וכיו"ב בעוד מפרשים: בן יהוידע במגילה שם, צפנת פענח עה"ת, תורה תמימה אות כד. וראה מ"ש החתם סופר בספר תורת משה.

ז בראשית רבה טט, ג; פז, ז. שמות רבה ט, ט. וראה מלבי"ם שמות ז, ט.

ח עבודה זרה נב, א. בכל הבא לקמן ראה אנציקלופדיה תלמודית ערך בטול עבודה זרה.

ט ראה רש"י ורמב"ן.

י לשון הש"ך עה"ת.

יא עבודה זרה פ"ג מ"ה.

יב עבודה זרה נט, א-ב. וראה רמב"ם הלכות ע"ז פ"ח ה"א. טור ושו"ע יו"ד קמה, א.

יג צפנת פענח עה"ת כאן (לפי הערות המו"ל שם).

"וּתְרַד בַּת פְּרַעָה לְרַחֵץ עַל הַיָּאֵר וְנִעְרַתֶּיהָ הִלְכֵת עַל יַד הַיָּאֵר וַתֵּרָא אֶת הַתִּבְיָה בְּתוֹךְ הַסּוּף וַתִּשְׁלַח אֶת אֶמְתָּהּ וַתִּקְחָהּ"^א, ובגמרא^ב "ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור... שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה", ומבואר בגמרא שזהו שנאמר על כלב בן יפונה "וְאִשְׁתּוֹ הִיָּדְדָהּ יְלָדָה אֶת יֶרֶד אָבִי גְדוֹר... וְאֵלֶּה בְּנֵי בְּתֻלָּה בַת פְּרַעָה אֲשֶׁר לָקַח מֶרְדִּי"^ג: "ואשתו היהודיה" היינו בתיה שנקראת יהודיה שכפרה בעבודה זרה ("כל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי"), "ילדה את ירד וגו'" כינויים למשה רבינו, שמעלה עליה הכתוב כאילו ילדה אותו. "אשר לקח מרד" היינו כלב, "אמר הקב"ה יבא כלב שמרד בעצת מרגלים וישא את בת פרעה שמרדה בגלולי בית אביה".

שני פירושים ברחיצת בת פרעה

רש"י מפרש "לרחוץ, לטבול לשום גרות" (שגם לפני מתן תורה היה מושג של גרות^א, במיוחד לפי הדעה^ב שכבר לפני מתן תורה יצאו ישראל מכלל בני נח). אך יש פירוש נוסף, שבעצם הרחיצה היא בטלה

א נרשם ע"י יוסף פלאי. שמות ב, ה.

ב מגילה יג, א. ועיקר הדרשה נמצאת גם בסוטה יב, א, ובמדרש רבה ותנחומא כאן.

ג דברי הימים-א ד, יח.

ד כמו שכתב בחידושי הגר"ז עה"ת פרשת בא, עיי"ש. ובמאירי יבמות מו, א "כשנכנס אברהם לברית הטביל את שרה וכן בארבע אמהות".

ה ראה רמב"ן ויקרא כד, י. ובספר פרשת דרכים האריך בזה.

ו פירוש הש"ך על התורה, וכן בספר יד יוסף לפרשת שמות

המדור מוקדש לזכות:

הרך הנולד **דובער אברהם** ש' **ארנברג** לרגל הכנסו לבריתו של א"ב - **ט"ז טבת**. שיגדל להיות חסיד יר"ש ולמדן

זכות בתיה

לה היכל מיוחד בהיכלות הנשים בגן עדן. בתיה היא הגיורת הראשונה והעיקרית בתורה, כאברהם אבינו שהיה "תחילה לגרים"²³. כמו שאברהם מרד בעבודה הזרה של תרח אביו ושבר את הפסלים שלו, כך בתיה "מרדה בגילולי בית אביה [פרעה]" ושברה-בטלה את העבודה הזרה שלו. אברהם ובתיה מרדו גם בסמכות של אביהם, כמו שאמרו חז"ל²⁴ שנערותיה של בתיה מחו בה שהיא עוברת על גזרת אביה ובכל זאת עשתה כך. במרד הזה, ההיפך מכיבוד אב, בתיה ואברהם בטלו כביכול את מציאות אביהם, אך דוקא בזה הוציאו את הניצוץ הקדוש ממנו והכניסו אותו לקדושת ישראל.

ועוד נאמר במדרש²⁵ שבתיה היתה מנוגעת וכשירדה לרחוץ ביאור והחזיקה בתבה התרפאה. גם כאן, רפואתה באה לא רק בזכות הצלת משה אלא בזכות בטול העבודה הזרה. ויש לפרש: הנגעים שלה היינו מה שהרגישה את טומאת החינוך שקבלה בבית אביה, "גילולי בית אביה", והרי עבודה זרה מטמאה כצרת²⁶, ולכן כשבטלה את העבודה הזרה נטהרה מהנגע.

זכות החנוך של בתיה המורדת, הכיר משה את היחוד שלו כיהודי המורד בעבודה זרה. בהמשך, המעשה הראשון של משה כשיצא מהארמון היה להכות את המצרי, גם זה מכח החנוך של בתיה שלא יכלה לעמוד מנגד כאשר ראתה נער עברי בוכה (והפרה את גזרת אביה). ורמז: **"ויהי לה לבן" = נצח**, המדה המיוחדת של משה רבינו, ויש לומר שקבל את המדה הזו מבתיה (שנצחה את אביה), להיות "דידן נצח".

מבואר במדרש²⁷ שכאשר משה הושלך ליאור התבטלה הגזרה של השלכת הבנים ליאור. וביאר הרב²⁸ שיש קשר מהותי בין בטול העבודה הזרה של היאור לבטול הגזרה על השלכת ילדי ישראל ליאור: המצרים חשבו שפרנסתם לא באה מאת ה' אלא מהנילוס ולפיכך עשו אותו לע"ז, וגזרת פרעה היתה "שישראל יושלכו ויטבעו בתוך העבודה הזרה של מצרים... יושלכו ח"ו אל מתחת למגבלות הטבע וחוקיו". אבל על "י משה רבינו, רעיא מהימנא, רועה האמונה (כבר בהיותו ילד קטן), ניתן הכח למלחמה נגד העבודה הזרה שבנילוס וכתוצאה מכך התבטלה הגזרה (עד כאן תמצית דברי הרבי).

ויש להוסיף שהסיבה הפנימית לבטול הגזרה היא בעצם המעשה של בתיה: הגיור, בטול העבודה הזרה והצלת משה בניגוד לגזרת פרעה אביה – כל זה הביא לבטול הגזרה על ילדי ישראל. בכלל, גאולת ישראל ממצרים החלה ע"י בתיה בת פרעה שלקחה את משה, נתנה לו את שמו "כי מן המים משתיהו", דהיינו על שם שהוציאה אותו מהיאור, מהעבודה הזרה שזה עתה בטלה (וזה החביבות של השם הזה שמורה על הגיור של בתיה²⁹), וגדלה אותו כבן. חז"ל מפליגים בזכותה של בתיה, "בתיה בת יה"³⁰, "זכתה ונכנסה בחייה לגן עדן"³¹. ובזוהר³² מבואר שיש

י ד שמות רבה א, כד.

טו לקוטי שיחות חט"ז פרשת שמות שיחה ב.

טז כמ"ש בספר באר מים חיים, עיי"ש.

יז ויקרא רבה א, ג. וראה מה שדנו הפוסקים בשמות גיטין לגבי שם בתיה האם הוא על שם בתיה בת פרעה, שהרי בדברי הימים נקראת בתיה בחיריק. ראה שו"ת אדה"ז סי' לח; נד. שו"ת צמח צדק אהע"ז ח"ה סי' מט, אהע"ז סי' קפט; ריט; רכב; רכג. קובץ אור ישראל סיון תשס"ה עמ' יח.

יח מדרש משלי עה"פ "ותקם בעוד לילה", משלי לא, טו. וכן במסכת כלה רבתי ג, כג. מסכת דרך ארץ א, יח.

יט זוהר ח"ג קסז, ב.

כ חגיגה ג, א.

כא סוטה יב, ב.

כב שמות רבה א, כג. פרקי דר"א פרק מח.

כג לפי איכה רבה פתיחתא כא.

בטול עבודה זרה בהנאה

אך כיון שבת פרעה כבר פעלה בטול בעבודה זרה, הרי זו התחלת תהליך של בטול גמור, והרי היא הולכת ופוחתת עד שתבטל לגמרי כאשר "אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה'".^{כה}

בטול העבודה הזרה של היאור נעשה דווקא בדרך של תענוג והנאה ממנו, "מים מצמיחים כל מיני תענוג", במיוחד לדברי המדרש שבת פרעה רחצה ביאור כדי להקל על הנגעים – "אין בטובה למעלה מענג ואין ברעה למטה מנגע"^{כו} וכאשר התענגה ביאור ופרחו ממנה הנגעים אז בטלה את העבודה הזרה הטמאה כנגע. דבר זה שייך במיוחד לדור שלנו, המתקרב לביאת המשיח, כאשר עובדי העבודה הזרה לכל סוגיה בכל העולם הולכים ומכירים ב"שקר נחלו אבותינו"^{כז} ומוכנים לבזות את עבודתם ולקבל ממנה הנאה.

כה צפניה ג, ט.

כו ספר יצירה ב, ד.

כז ירמיה טז, יט.

לגבי אופן הבטול, יש לומר שמעשה כגון זה, שנהנה בגוף העבודה זרה, בפרט שעושה זאת בכוונה לבטלה, נחשב בטול. במיוחד לפי מה שפסק הרמ"א^{כח} "וי"א דאפילו בטלה באמירה בעלמא הוי ביטול, אבל אם בטלה מכח אונס אינה מבטלת עד שיעשה מעשה בגופה". ומשמע שאם מבטל מרצונו בפירוש אין צורך במעשה כלל, ויש לומר שגם אם לא אמר בפירוש שמבטל אלא עשה מרצונו מעשה של הנאה ממנה, שהוא בזיון לה, גם זה נחשב בטול (ואע"פ שלא פגם בגופה, שתנאי זה נאמר רק כשמבטל באונס).

אמנם גם לאחר שבת פרעה בטלה את העבודה הזרה, הרי פרעה אביה ושאר המצרים המשיכו לעבוד אותו, ואם כן הוא הפך שוב לעבודה זרה, ולכן נאמר במדרש על מכת דם שהיא להפרע מאלוהי המצרים.

כד שו"ע י"ד קמו, ז. וכן הסכמת הב"ח, הט"ז, הש"ך והגר"א.

מיתה יפה הרמב"ם

בלתי-מוכר לרופאים הקיים בגוף, אך בפנימיות רמוז בו שיש דם יהודי שהרופא הגוי לא יודע אודותיו (עד ל"מהפכה הרביעית" של לימוד התורה לגוים, שתחשוף גם בהם את העורק הנסתר). בלשונו, הרופא הגוי לא יודע שיש הבדל "בין דם לדם" ושהדם היהודי "סומק טפיי" מכח אותה רביעית דם נסתרת. בעורק המיוחד נותר מעט דם יהודי אפילו אחרי הוצאת כל הדם. ממש כמו בחנוכה (ממנו אנחנו יוצאים), בו נותר פך שמן אחד טהור חתום בחותם כהן גדול משום שהגוים שטמאו את כל השמנים לא היו מודעים לקיומו. כך, לכל יהודי יש עורק דם לא מוכר, דם התמצית.

העורקים המוכרים לגוי הם עורקי "הדם הוא הנפש", הקשור בנפש הבהמית, אבל אצל יהודי נוסף גם עורק הקשור לנפש האלקית – רביעית דם וחיוניות בה יש השראת הנפש האלקית – הטהור ממגע-יד נכרי. ברביעית דם חם זו (החם לעניני קדושה וקר לתאוות העולם הזה) שורה האמונה הטהורה בה, אמונה בביאת משיח ותחית המתים, עליה סמך הרמב"ם.

הדם, החם, שייך לגבורה. האריז"ל כותב שהרמב"ן והרמב"ם שייכים לימין ולשמאל, ולכן הרמב"ם שבשמאל-גבורה הוא המלמד על העורק היהודי היחודי. תכלית התיקון היא מסירת הסוד לתלמידים (ולא שמירתו לעצמו), כך שידעו להחיות מתים (עד ש"זוטרי דבכו מחיה מתים") – תחית הפרט ותחית הכלל – בכח סוד רביעית הדם הטהור השמור בסתר לבו של כל יהודי.

ורמזו לסיום: בסיפור זה התקיים **ברמב"ם** הפסוק "רבות מופתי בארץ מצרים". והנה, "**רבות מופתי בארץ מצרים**" בגימטריא **דם יהודי (דעה)** פעמים **חיה** (סוד חכמת הרמב"ם שקיימה בו "החכמה תחיה בעליה") – כאשר 79 (דעה) הוא המספר הראשוני ה-23 (**חיה**) וביחד הם עולים **אמונה**.

הרמב"ם שימש כרופא המלך במצרים. שרי המלוכה שקנאו בו על תפקידו ועל האהבה והקרבה בינו לבין המלך, העלילו עליו שחטא בדבר שענשו מוות. למלך, על אף אהבתו הרבה לרמב"ם, לא נותרה ברירה, שכן אף הוא מחויב לדין 'צדק' של בית משפט עם עדים. עם זאת, באהבתו לרמב"ם, התיר לו המלך לבחור בעצמו את אופן מיתתו. [דוגמת מאמר חז"ל "ואהבת לרעך כמוך" – ברור לו מיתה יפה". מלך מצרים אמר לרמב"ם – אני אוהב אותך ולכן אברור לך מיתה יפה, ומכיון שאיני יודע מהי מיתה יפה, ברור אתה לעצמך].

הרמב"ם אמר שימיתוהו בהוצאת כל דמו מגופו, ע"י הרופאים שהיו בין המעלילים עליו. ביישבת הרמב"ם במצרים, אותה הקים טרם שנהיה רופא המלך, למדו את כל החכמות [ישיבת 'תורה ומדע' בלשון ימינו]. יום לפני ביצוע גזר הדין אסף הרמב"ם את בני ישיבתו הגדולים והמסורים וגילה להם סוד בחכמת הרפואה: ליד הלב יש עורק ראשי שהרופאים לא יודעים מקיומו, ובו תשאר כמות דם מסוימת [בלשון חז"ל, רביעית דם של חיוניות], גם לאחר הוצאת הדם מכל שאר העורקים. אם תבצעו בי מיד את ההוראות שאמסור מראש יש סיכוי שאחיה [כמובן, לכן הרמב"ם ברר מיתה זו]. התלמידים, הדאוגים והמפוחדים, צמו ביום גזר הדין והתפללו שהקב"ה יציל את רבם, המאור הגדול של עם ישראל, וּבד בבד קיימו בדיוק את הוראותיו – מיד לאחר שהרופאים הגויים הוציאו את כל דמו של הרמב"ם, עד שנדמה שמת, טפלו בו התלמידים כהוראותיו ובאופן נסי הוא חזר והבריא.

דם יהודי

כפשט הסיפור, הרמב"ם ידע על עורק

מענות ותשובות

שאלה:

אנחנו נכנסים עכשיו לימי ה'שובבי"ם', ידוע שבקבלה מייחסים חשיבות רבה לימים אלו במיוחד בענייני קדושה. איך צריך להתנהג בימים אלו? האם ישנם דברים מסוימים בהם צריך להתחזק? מדוע בחב"ד אין התייחסות מיוחדת לימים אלו?

מענה:

ימי השובבי"ם (ובשנה מעוברת: שובבי"ם ת"ת) הם ימי תיקון הברית. בדורות עברו דרך התיקון המקובלת היתה על ידי צומות, דרך עבודה שאינה שייכת כל כך לדורנו, על פי פשט, מפאת חלשיות הדור (כפי שמסביר אדמו"ר הזקן באגרת התשובה בתניא^א), המעידה (בהשגחה פרטית) שגם רוחנית שייך דורנו לעבודה 'עם הגוף' ולא נגדו (וכפירוש הבעש"ט הידוע ל"עזב תעזב עמו" – "עזב תעזב" ר"ת **עת**, רמז ל"עת לעשות לה' הפרו תורתך [תורת הצומות]" – וכפי שהדגיש והסביר הרבי מליובאוויטש).

והנה, דווקא לקראת **ביאת המשיח** (בגימטריא "**שוכו בנים שובבים**"), גוברת האפשרות (והצורך) לתקן את הענין האמור באופן של "אתהפכא" (ולא רק בדרך של "אתכפיא", שהודגשה בדורות עברו), והדבר שייך בפרט לימי השובבי"ם (ת"ת) – הימים

שבין חנוכה (הזמן של "אתהפכא חשוכא לנהורא") לפורים (הזמן של "וטעמין מרירו למיתקא"). לכן, מתאים להתחזק בימים אלה ב'שובבות דקדושה' – 'שטות דקדושה' (כדלקמן), המאפשרת ליזום ולהצליח בענייני עבודת ה' גם מחוץ למסגרת הרגילה, ובפרט להוסיף בלימוד חסידות בעומק (ה'תיקון הכללי' האמתי לפי דרך חב"ד) ובהשפעה דקדושה בגשמיות (להרבות בצדקה) וברוחניות (בהפצת תורה וקירוב רחוקים).

עבור אנשים נשואים, זהו הזמן להדר במיוחד בשלום בית ובקדושת הזוג (מתוך שמחה של מצוה), ולהוסיף בלימוד ענייני נישואין בפנימיות התורה (וב"ה יש היום הרבה ספרים בנושא – שכינה ביניהם, ברית הנישואין, אהבה, סדרת יין משמח, אהבה ועוד). עפ"י הוראת אדה"ז, "לחיות עם הזמן", עם פרשת השבוע, יש להתבונן במהות פרשיות השובבי"ם, הכוללות את סיפור הגלות והשעבוד של עמ"י במצרים (ענינה של כל גלות, גם בימינו אנו) שבא לתקן את פגם הברית, החל ממכירת יוסף (לו שייכת מדת היסוד-הברית) ועד ליציאת מצרים ומתן תורה (בו נכללת גם פרשת משפטים), כשתכלית היציאה מהמיצר ותיקון הפגם היא – "תעבדון את האלקים על ההר הזה".

יום חשוב בימי השובבי"ם הוא י' שבט – יום ההילולא של הרבי הרי"צ וקבלת הנשיאות של הרבי. במאמר המיוחד ליום זה, "באתי לגני", מבוארים סילוק השכינה הנגרם ע"י החטא והתקון על ידי "צדיקים יירשו ארץ וישכנו לעד עליה" (רמז לשובבי"ם ת"ת, עד לציווי המשכן כו', כמבואר שם). נושא עיקרי במאמר הוא 'שטות דקדושה', ענינה של ה'שובבות דקדושה' הנ"ל – היציאה מחוץ למסגרת והכלים של עבודת ה' הרגילה.

א ואעפ"כ כתב שם בפ"ג: "ומ"מ כל בעל נפש החפץ קרבת ה' לתקן נפשו להשיבה אל ה' בתשובה מעולה מן המובחר יחמיר על עצמו... כגון להוצאות ז"ל פ"ד צומות פ"א בימי חיי. ויכול לדחותן לימים הקצרים בחורף..." – רמז לימי השובבי"ם. וי"ל, בפשטות, שאינו משתמש בפירוש ביטוי שובבי"ם – וגם בדא"ח כמעט ולא מופיע (אך ראה מאמרי אדה"ז הקצרים עמ' תקמט) – בשל המשמעות השלילית של המלה, ודוק.

ברכות בחשבון

מתמטיקה בפרשת השבוע

וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי: וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֶּן וַתֵּרָא אוֹתוֹ
כִּי טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֶהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים:

ברישא חשוכא והדר נהורא

שני החומשים, בראשית ושמות, פותחים במצב של חשך וממשיכים בגילוי אור. בחומש בראשית - "וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וְבָהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם... וַיֹּאמֶר אֱ-לֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר. וַיֵּרָא אֱ-לֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב" (בראשית א, ג-ב). בחומש שמות - "וַיַּעֲבְדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרָה. וַיִּמְרְרוּ אֶת מִיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה... וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֶּן וַתֵּרָא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא", ודרשו חז"ל (סוטה יב, ב) שנתמלא הבית כולו אורה:

"ותרא אותו כי טוב הוא" ... חכמים אומרים: "בשעה שנוולד משה נתמלא הבית כולו אור. כתיב הכא 'ותרא אותו כי טוב הוא', וכתיב התם 'זירא א-להים את האור כי טוב'".

הביטוי המשותף לתחלת שני החומשים הוא, "כִּי טוֹב", ומחומש בראשית לומדים לחומש שמות (ובכלל) ש"כִּי טוֹב" היינו גילוי אור. יש בזה רמז מובהק:

"כִּי טוֹב" במילוי

כף יוד טית וו בית = "וַיֵּרָא אֱ-לֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב"
ועוד, אם נחשב את הביטוי "כִּי טוֹב" כל אות ברבוע (כ ברבוע = 400, י ברבוע = 100, ט ברבוע = 81, ו ברבוע = 36, ב ברבוע = 4) נקבל 621 ששווה **אור אור אור** (בקבלה, 621 שווה **כתרא**, ויש בו, בכתר עליון, שלשה אורות, אור ה', אור התורה, אור ישראל, כאשר "ישראל אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד").

ונהג, שני הפסוקים הפותחים את הפרק השני של חומש שמות:

"וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי. וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֶּן וַתֵּרָא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֶהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים" עולים 5875 או 125 (5³) פעמים 47 שהוא הערך של "כִּי טוֹב"! רק, "וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי" (עד כאן האתנחתא של הפסוק הראשון) שווה 875 או, 7 פעמים 125. ממילא, השאר שווה 5000 או, 40 פעמים 125 (כך שהמכפלה "כִּי טוֹב", 47, מתחלקת ל-7 ו-40).

125 הוא הערך של "וַיֵּלֶךְ... כִּי טוֹב הוּא" שאר תבות הפסוקים עולים לֵוִי פעמים "וַיֵּלֶךְ [אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי]... כִּי טוֹב הוּא".

ונהג, המלים הרומזות לשלשת הגיבורים של הפסוקים הם, "אִישׁ מִבֵּית לֵוִי... בַּת לֵוִי... בֶּן" (ויש בהם **טוֹב** אותיות) וערך עולה 1309 שהוא **מזל** פעמים **טוֹב** (וממילא, הערך הממוצע של כל אות שווה **מזל**), כאשר **מזל-ל** מתחלק ל-**כִּי טוֹב** ו-**כִּי**. נמצא ש-1309 שווה **כִּי טוֹב כִּי** פעמים **טוֹב**!

חמש כנגד חמש

הקבלה זו שבין משה רבינו ובין אור שבעת הימים גורמת לנו לחפש אחר קשרים נוספים שבין פרשת שמות ופרשת בראשית. עם לידתו של משה החל אור הגאולה להתגלות במצרים. אמנם, למשה עצמו, ראשית גילוי השכינה היה במעמד הסנה. והרי המלה "סנה" ו"סיני" (המקום בו התגלה הקב"ה על-ידי משה לכל ישראל במתן תורה)

חדוה-חיה).

"אין טוב אלא צדיק" - **צדיק** שווה **טוב** פעמים **הוא**, סוד "כִּי **טוב הוא**" הנאמר במשה הצדיק. אצל האור כתוב "כִּי טוב", אצל משה, "כִּי טוב הוא" ואצל הצדיק טוב, "כִּי טוב" - **כִּי טוב כִּי טוב הוא כִּי טוב** עולה 153 או משולש **טוב!** יש כאן 7 תבות שערך הממוצע, כל תבה במשולש (**כִּי** במשולש שווה 465, **טוב** במשולש שווה 153 וכו') עולה 276, או 23, **זיו** (וכו') במשולש!

נתבונן בביטוי, "אור צדיקים יְשַׁמְּח", **יְשַׁמְּח** אותיות **משיח** - אצל הצדיק מתגלה "אורו של משיח". הביטוי שווה 819 וכן, "**דוד מלך ישראל חי וקים**" וכן, **ימות המשיח** וגם, **אחדות פשוטה** (הגילוי של משיח), והוא מספר הפירמידה של 13, **אחד** (סכום כל הרבועים מרובע 1 עד רבוע 13). הוא גם שווה **דעת משה** שהוא סוד **דעת המכריע** ועוד. יש בביטוי 13 אותיות (הערך הממוצע של כל אות הוא 63, שם **סג** בקבלה, מקור האורות הגדולים שיגלה מלך המשיח). 13 הוא מספר השראה, ועל כן ניתן לסדר את האותיות בשתי צורות של השראה:

הצורה הראשונה היא,

א
ו ר צ
ד י ק י ם
י ש מ
ח

חמש אותיות הפנות והאמצע הן **א ד ם ח ק** שעולים 153 שהוא כפי שראינו כבר משולש **טוב**. משמע ששאר האותיות עולות 666 או משולש 36, היינו שהביטוי הוא סכום של שני מספרים משולשים, משולש **טוב**, ומשולש **לו**. ובסוד **לו** צדיקים נסתרים שבכל דור עליהם נאמר "אמרו צדיק כי **טוב**" (ישעיה ג, י). הצורה השניה היא,

קשורים מילולית. כמו-כן הן על הסנה והן על הר סיני דרשו חז"ל שמשמעותם לשון "שפלות" (שמות רבה ג, ב).

והנה, ב"פרשת הסנה" מופיעה המלה "סנה" 5 פעמים בהקבלה ל-5 ההופעות של המלה "אור" בתיאור היום הראשון למעשה בראשית. לפיכך, יש לומר שמה שהחל להתגלות בסנה הוא ה"אור" של היום הראשון לבריאה, האור אותו גנז הקב"ה לצדיקים לעתיד לבוא בתוך התורה:

דאמר רבי אלעזר: אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו. כיון שנסתכל הקב"ה בדור המבול ובדור הפלגה וראה שמעשיהם מקולקלים עמד וגנזו מהן, שנאמר "וימנע מרשעים אורם" (איוב לח, טו). ולמי גנזו?! לצדיקים, לעתיד לבא, שנאמר "וירא אלקים את האור כי טוב" (בראשית א, ד) ואין טוב אלא צדיק, שנאמר "אמרו צדיק כי טוב" (ישעיה ג, י) כיון שראה אור שגנזו לצדיקים שמח שנאמר "אור צדיקים ישמח" (משלי יג, ט).

והנה, סנה במילוי, **סמך נון הא שווה יְהי אור!**

לכל שלשת המילים אור, משה, סנה, מכנה משותף **זיו** (23, ששווה **חיה** ושווה **חדוה**):

אור = 9 · **זיו**

משה = 15 · **זיו**

סנה = 5 · **זיו**

נשים לב שאף אחד מהמילויים של המלים הללו אינו כפולה של 23 (**זיו**). אולם אם נצרף את המילויים של שלשתם, **אלף וו ריש מם שין הא סמך נון הא** יעלה הכל 1311 ששווה 57 פעמים **זיו** (וממילא ממוצע כל מילוי יהיה 19 פעמים **זיו** או **חיה** פעמים

א על הסנה נאמר, "והנה הסנה בער באש והסנה איננו אכל" ועל הר סיני נאמר, "ומראה כבוד הוי' כאשר אכלת בראש הנהר לעיני בני ישראל". שניהם אוכלת בהם אש ושניהם אינם נאכלים (וראו בהרחבה לקוטי שיחות חלק טז ע' 279-80).

ועוד, סכום כל ההופעות של המלה "אור" הוא 162 שהוא הרבוע הכפול של 9 (כלומר, 2 פעמים 9^2) ששווה **בצלם**.

סכום ההופעות של המלה "סנה" הוא 196, שהוא מספר רבוע, 14^2 (**דוד** פעמים **דוד**, שעולה "**לפני הוי**").

והנה, סך המיקומים של "אור" ו"סנה" הוא 358 או **משיח**!

נתבונן כעת בערך המלים "אור" ו"סנה" באופן בו הן מופיעות בחומש. מלות ה"אור" הן: **אור אור האור האור לאור** שסכומן 1075; מלות ה"סנה" הן: **הסנה הסנה והסנה הסנה** הסנה שעולות 606. והסכום של כל 10 המילים ביחד עולה 1681 ששווה 41^2 . במספר קטן, סכום כל עשר המילים עולה 169 או 13^2 , דהיינו **אהבה** פעמים **אהבה**. ובמספר סדורי, סכום עשר המילים עולה 358 או **משיח**!

והנה, לפי כל הנ"ל יש לומר ש-ה ההופעות של המילה "אור" בבראשית הן כנגד ה חסדים של אור התורה. לעומתן, ה הופעות המלה "סנה" הן כנגד ה-ה גבורות של אור התורה. "אור הסנה" היה למעשה "לבת אש", ואם כי לא "אכלה" את הסנה (ובזה רמזו חז"ל שהיה זה דוקא המלאך מיכאל, צד החסד, שנגלה למשה), הרי שעדיין היתה אש, שמצד הגבורות. וההסבר בזה הוא שהגבורות הממותקות על-ידי החסדים כבר אינן מכלות ושורפות, אלא הן "התגברות החסד", על דרך, "לית שמאלא בהאי עתיקא סתימאה, כולא ימינא". לפיכך, אפשר להקביל את הפעמים "אור" ל-ה הדברות שבלוח הימני של לוחות הברית והם כנגד החסדים שבתורה. לעומת זאת, ה הופעות ה"סנה" מקבילות ל-ה הדברות שבלוח שמאל, המקבילים לגבורות ממותקות שבתורה.

א	ו	ר
י	ש	
צ	ד	י
מ	ח	
ק	י	ם

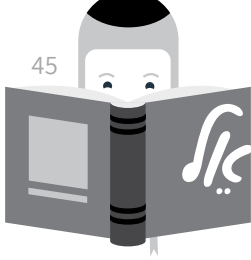
בצורה זו 8 האותיות סביב ה-ד המרכזית, **ו ש י ח י מ צ י** עולה **דעת**, וממילא ערך שאר האותיות שווה **משה** המשקף את חלוקת הביטוי ל-**דעת משה** ששווה גם **דעת המכריע** כנ"ל.

מקום הטוב

נתבונן כעת במיקומה של המלה "טוב" בספר בראשית ובספר שמות. בפרשיה שלה (המתחילה בפרק ב של שמות) המלה "טוב" המתארת את משה היא המלה ה-16. 16 הוא מספר רבוע, 4^2 . מתחילת ספר שמות, המלה "טוב" היא המלה ה-256, שגם הוא ריבוע 16^2 ששווה 4^4 . מתחלת פרשיית הבריאה, שהיא גם התחלת חומש בראשית, המלה "טוב" היא המלה ה-33. אמנם 33 אינו מספר רבוע בעצמו. אך אם נחבר את שני המיקומים של "טוב" בפרשת בראשית, ובפרשת לידת משה, 33 ועוד 16 נקבל 49 שהוא 7^2 . אבל עוד יותר מופלא אם נחבר את מיקומי המלה "טוב" מתחילת שני הספרים בראשית ושמות גם יחד שהן כזכור 33 ו-256, סכומן יהיה 289 שהוא 17^2 , או **טוב** פעמים **טוב**!

אור וסנה

נתבונן כעת במיקומי המלים "אור" ו"סנה" בפרשות בהן הן מופיעות. "אור" מופיעה במיקומים: 25, 27, 31, 37 ו-42 ואילו "סנה" מופיעה במיקומים: 27, 30, 33, 48 ו-58. ראשית נשים לב שסכום ההופעה האחרונה של שתי המילים 42 ו-58 שווה 100 או 10^2 .

האשית דרכו של גואל ישראל

המדור לילדים

את התפקיד הכל כך חשוב? נלמד היום על אחת מהן.

אבל זו לא סתם אחת. מכירים את הבטוי "להתחיל ברגל ימין"? הפונה היא שאם התחלת את היום בצורה טובה ומצלחת אז פנראה שגם המשך היום יראה כך. למה? כי "הכל הולך אחר הפתיחה". בתורה זהו כלל גדול. אם אני רוצה להכיר דמויות שמספר עליה בתורה אני מחפש את הספור הראשון שמספר עליה.

וירא כי אין איש

מה היה המעשה הראשון של משה רבינו? אני לא מתכנן למה שעשו האחרים - לאמו שהצפינה אותו או למרים אחותו ששמרה עליו מרחוק - אלא למה שעשה הוא בעצמו. המעשה הראשון של משה רבינו היה הפאת המצרי. הוא רואה איש מצרי מכה איש עברי, והדבר מוציא אותו מדעתו. איך יתכן?! שגוי יפה יהודי?! זה דבר שלא יכול לעבור אצלו בשתיקה. האם היה אותו יהודי נתון בסכנת

עמדנו כלנו מול המים הגועשים ולא ידענו מה לעשות. חבל יש לנו, אבל איך הוא יגיע לצד השני?

לעבור? נראה מסכן. לחזור? כבר מאחר. להשאיר? זה לא פתרון.

"רזי", לחש לי הקול בפנים, "אם אף אחד לא יעשה משהו לא יקרה פה כלום. לך על זה, קפא!"

מאיפה לי האמץ? גם אני לא יודע... אה, נזכרתי! נראה לי שמהפך שיהיה...

משפחה לאם

בשעה טובה סימנו את חמש בראשית והתחלנו את חמש שמות!

במעבר בין שני החמשים חל שנוי עצום בעם ישראל. ממשפחה קטנה אנחנו הופכים להיות עם גדול וכל זה קורה תוך כדי השנים שאנו במצרים. השעבוד וקשי הגלות הולך וגובר ובשורת הגאולה נשמרת ועוברת בסוד, מדור לדור. עם ישראל ממתין באמונה ובדריכות לביאת הגואל.

והנה הוא מופיע - משה רבינו. מיהו? אלו תכונות נדרשות לו כדי לקבל

מוסדות חינוך
תורת חיים

בנישואות הרב יצחק גינזבורג שליט"א

שְׁהַדְבָר אֶפְשָׁרִי וְנִתֵּן לְתַקוּן. הַבְּטָחוֹן
מֵאֶפְשָׁר לָנוּ לְהִתְעַלֵּם מִכָּל הַקְּשָׁיִים
שְׁעֵלּוּלִים לְצוּף בְּדַרְכֵּנוּ, לְהִתְיַע אוֹתָנוּ
אוּ לְהַפְרִיעַ לָנוּ.

לְפַעֲמִים קָשָׁה לָנוּ אֲבָל אֲנַחְנוּ
אוֹמְרִים "יְהִי טוֹב", אֲנַחְנוּ סוֹמְכִים עַל
ה' וּבְטוּחִים בּוֹ. זֶהוּ גַם סוּג שֶׁל בְּטָחוֹן,
וּבִדְבַר אֵי הָיָה אוֹתוֹ לְיְהוּדִים בְּמִצְרַיִם, אֲבָל
הַבְּטָחוֹן שֶׁאֲנִי רוֹאִים אֲצֵל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ
הוּא מְסוּג אַחֵר. זֶהוּ בְּטָחוֹן פְּעִיל, בְּטָחוֹן
שְׁמֵעוֹרֵר אֲצֵלוֹ חֶשֶׁק לְקוֹם וּלְפַעַל לְפִי
מִה שֶׁה' רוֹצֵה מִמֶּנּוּ פְּרָגַע.

לְהִתְעַבֵּר עַל הַמְּכַשׁוּלִים

מִתִּי בְּעֵקֶר נִדְרָשֶׁת לָנוּ מֵדַת הַנִּצְחָ?
בְּדַרְךָ כָּלֵל כְּאֶשֶׁר אָנוּ מִתְחַלְלִים מִשְׁהוּ
חֲדָשׁ. דְּרוֹקָא בְּתַחֲלָה יֵשׁ לָנוּ מְנִיעוּת
וְעִפּוּבִים. לְפַעֲמִים הַקְּשָׁיִים שֶׁלָּנוּ בָּאִים
מִבְּחוּץ. לְמַשָּׁל, אֲנִי רוֹצֵה לְהִתְחַלֵּל
לְלַמֵּד עִם הַחֲבֵר בְּלִי הַפְּסָקוֹת וּבְכָל רִגְעַ
צָצָה לָהּ הַפְּרָעָה חֲדָשָׁה – פַּעַם זֶה רַעַשׁ
שֶׁל הָאֲחִים הַקְּטָנִים וּפַעַם זֶה הַחֲבֵר
שֶׁמִּתְחַלֵּל לְפִטְפֹט אֶתְנוּ. אֲנִי רוֹצֵה לְבַקֵּר
חֵבֵר שֶׁכְּבָר כְּמָה יָמִים חוֹלָה אֲבָל הוּא
גֵּר בְּמִרְחָק נְסִיעָה גְּדוֹל, וְכֵאֵן הַמְּרַחֵק
הוּא הַמְּכַשׁוּל.

לְפַעֲמִים הַקְּשָׁיִים בָּאִים מִבְּפְנֵימֵינוּ,
מִתּוֹכֵנוּ. לְמַשָּׁל, קָשָׁה לִי מְאֹד לְקוֹם בְּבִקְרָה.
הַעֲיִפוּת... הֵיא מְכַשׁוּל רְצִינִי עֲבוּרִי. אֲבָל
יֵשׁ גַּם קְשָׁיִים מְסוּג אַחֵר: יֵשׁ לִי כָּל מִינֵי
חֲשָׁשׁוֹת וּפְחָדִים שְׁעֵלּוּלִים לְעַצֵּר אוֹתִי.

נְפִשׁוֹת? לֹא בְטוּחַ. בְּמִקְרָה שֶׁל סְכָנַת
נְפִשׁוֹת חוֹבָה עַל כָּל אֶחָד לְעַמֵּד וּלְהִצִּיל
אֶת חֲבֵרוֹ. "לֹא תַעֲמֵד עַל דָּם רַעֵף". כָּאֵן
הָיָה מְדַבֵּר עַל הַכָּפָא, וּבְעֵקֶר עַל הַשְּׁפָלָה.
כְּבוֹדוֹ שֶׁל יְהוּדִי נִרְמַס רַק בְּגִלּוֹל הַיּוֹתוֹ
יְהוּדִי. הַשְּׁאֵלָה שֶׁשׂוֹאֵל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אֶת
עַצְמוֹ בְּאוֹתוֹ רִגַע הֵיא כִּי צִדֵּד יִתְכַן שְׂאֵף
אֶחָד לֹא עוֹשֶׂה שׁוּם דְּבָר? יֵשׁ פֹּה חֵלּוּל
הַשָּׁם וְאֵף אֶחָד לֹא מְגִיב?!

מֹשֶׁה רַבֵּינוּ מְסַתְּכָל לְכָל הַכּוּוּנִים –
"וַיִּפֹּן כֹּה וְכֹה" – וְרוֹאֵה שֶׁכָּל אֶחָד עָסוּק
בְּצָרוֹת הָאִישִׁיּוֹת שֵׁיט לוֹ מִשָּׁל עַצְמוֹ. זֶה
מִתְרוֹצֵץ בֵּין הָאֲנָשִׁים, זֶה עָסוּק בְּסִחִיבַת
מִשָּׂא כְּבֵד וְזֶה מְחַפֵּשׁ אַחֵר פֶּת לְחַם
לִילְדֵינוּ. כָּלֵם רוֹאִים מִה שֶׁקוֹרֵה וּבְכָל
זֹאת נִשְׁאָרִים אֲדִישִׁים. כָּאֵלוֹ אוֹמְרִים
לְעַצְמָם "מִה אֶפְשָׁר כְּבָר לְעֵשׂוֹת? כְּנִרְאָה
זֶה הַמְּצַב. כְּבָר שָׁנִים שָׁזָה כָּהָ...". וְאֵיךְ
אוֹמְרִים? אֵף אֶחָד לֹא מְרִים אֶת הַכְּפָפָה.

הַבְּטָחוֹן שֶׁל סְפִירַת הַנִּצְחָ

זוֹכְרִים אֶת סֵדֶר הָאֲשִׁפְיָזִין מִחַג
הַסְּכּוֹת? מֹשֶׁה רַבֵּינוּ מוֹפִיעַ בּוֹ הַרְבֵּיעִי
בְּתוֹר, אַחֲרֵי שְׁלִשֶׁת הָאָבוֹת. לְפִי סֵדֶר
הַסְּפִירוֹת הַקְּדוּשׁוֹת [אַל תִּדְאַגוּ, עוֹד
נִמְצָא הַזְּדַמְנוּת לְהַסְבִּיר אוֹתוֹ...], הַמְּקוֹם
הַרְבֵּיעִי שְׁמוֹר לְסְפִירַת הַנִּצְחָ, וְהֵיא
מִיחֲדַת אֶת מֹשֶׁה רַבֵּינוּ. סְפִירַת הַנִּצְחָ
הֵיא הַכֹּחַ שֵׁיט לְיְהוּדִי, כְּאֶשֶׁר הַדְּבָר
נִדְרָשׁ, לְקוֹם וּלְפַעַל בְּכָל הַתְּקֵף וּלְנִצָּחַת.
הַכֹּחַ לְנִצָּחַת מְגִיעַ מִתּוֹךְ בְּטָחוֹן חֲזָק בַּה'

למסקנה המתבקשת - פנראָה שְׁאַנִי
הוא זה שְׁצָרִיךְ לעשות את המעשה!
”במקום שְׁאַין אֲנָשִׁים השתדל להיות
איש”. הוא מכיר היטב את פְּרָעָה וְאֵת
הספנות הטמונות בהפאת איש מצרי,
ואף על פי כן אינו מהסס, מִכָּה אֹתוֹ
וטומן אותו בחול.

במדורש כתוב שְׁמַנְשֵׁה הָרַג אֶת הַמִּצְרִי
בְּאֲמָצְעוֹת אַמִּירַת שֶׁם קָדוֹשׁ שֶׁל ה'.
בחסידות מסבֵּר כִּי הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הוּא
בְּעֵצָם כַּח מְסִירוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ,
תַּקַּף הַבְּטָחוֹן שֶׁלוֹ בַּה' וְהַקְּנָאוֹת שֶׁלוֹ
לְכַבֹּדוֹ שֶׁל הַיְהוּדִי הַמִּכָּה.

בזכות מסירותו של מֹשֶׁה רַבֵּינוּ לְכָל
יְהוּדֵי זָכָה לְהַבְחֵר לְהִיּוֹת הַמְּנַהֵיג הַמְּסוּר
שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל.

נזכה פִּלְנוּ לְשֵׂאֵב הַשְּׂרָאָה מְגוּאֵל
יִשְׂרָאֵל וְלַפְעַל לְהַחֲשֵׁת בִּיאַת מְשִׁיחַ
עוד היום!

שְׁבַת שְׁלוֹם וּמְבָרָךְ! **כָּזִי**

רוב החששות האלו אינם אֲמִתִּיִּים, אֲלָא
פְּרִי הַדְּמִיוֹן שְׁלִי, אֲבָל גַּם עֲלֵיהֶם עָלִי
לְגַבֵּר. לְמַשָּׁל, אֲנִי רוֹצֵה לְקַבֵּל עָלֵי הַנְּהִיגָה
טוֹבָה, אֲבָל מֶה יִגִּידוּ עָלֵי הַחֲבָרִים? אֲנִי
יֹדֵעַ, בְּטַח יֵאמְרוּ לְעֲצָמָם ”פְּתָאֵם הוּא
נְהִיָּה לָנוּ צִדִּיק כְּזֶה...”.

כְּדִי לְדַלֵּג מֵעַל קִשְׂיִים כְּאֵלוֹ אֲנִי
צָרִיכִים לְהִתְאַזֵּר בְּמִדָּה רַבָּה שֶׁל עֲזוּת,
פְּשׁוּט לְהַעֲיִ. עֲזוּת יְכוּלָה לְהִיּוֹת מִדָּה
רְעָה, וְלָכֵן כְּתוּב ”עֲזוּ פָּנִים לְגִיּהֲנָם”,
אֲבָל בְּקִדְשָׁה הִיא מִדָּה חֲשׂוּבָה וְנִצְרָכָת
- ”יִשְׂרָאֵל עֲזִין שְׁבָאֲמוֹת”. לָכֵן הַהֲלָכָה
הַרְאֵשׁוּנָה בְּשִׁלְחוֹן עֲרוּףָה הִיא הַהוֹרָאָה
”שְׁלֵא יָבוֹשׁ מִפְּנֵי הַמְּלַעֲגִים עָלָיו
בְּעַבֹדֶת הַ”!

נחזר אֶל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ: כְּאֲשֶׁר הוּא
רוֹאֵה שְׂאֵף אֶחָד לֹא עוֹשֶׂה אֶת הַמַּעֲשֶׂה
שֵׁישׁ לְעֲשׂוֹת - ”וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ”
- וְהַדְּבָר בּוֹעֵר בְּעֲצָמוֹתָיו הוּא מְגִיעַ

שְׂאֵלַת הַשְּׂבוּעָה:

מה פְּרוּשׁ הַמְּלִים ”וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ” שְׁנֵאָמְרוּ עַל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ?

בֵּין הַפּוֹתְרִים נִכְוֵנָה יִגְרַל פְּרָס. אֶת הַתְּשׁוּבָה יֵשׁ לְשַׁלַּח לְכַתְּבַת הַדְּאָר
הַאֵלֶקְטְרוֹנִי maosime@gmail.com אוּ לְעֵנוֹת בְּטֵלְפוֹן 079-9211452
עד יום שְׁנֵי הַקְּרוּב.

הַזּוֹכִים הַאֲחֵרוֹנִים: חִיָּה מוֹשְׁקָא אַרְנַבְרַג מִירוּשָׁלַיִם, מוֹר מְרַאנֵץ מִבֵּית שִׁמְשׁ

התבוננות

היא יסוד היסודות של עבודת ה' החב"דית, ובעצם של כל עבודה רוחנית-פנימית אמתית. בדורנו, המוצף בשגיגות של מדיטציות זרות, חשוב עוד יותר להדגיש את ההתבוננות הטהורה של תורתנו הקדושה. יש מי שחושב בטעות שמדובר בעבודה מרוממת ורחוקה, השייכת רק ל'בעלי מדרגה', אך אליבא דאמת כל מצוות 'חובת הלבבות', בהן חייבים כל יהודי ויהודיה, תלויות בהתבוננות – וממילא היא שייכת לכל אחד.

השיעור השני בחוברת השבוע עוסק בהתבוננות היסודית ביותר – קיום שש המצוות התמידיות, התלויות כולן במחשבה (וברגש שמעוררת ההתבוננות). זו התבוננות מוחשית – מה שמסייע למי שריכוז במושגים מופשטים קשה עליו – בה בונה האדם סביבו ששה 'קירות' המגנים עליו מכל רע, מעמידים אותם נוכח פני ה', ובעצם יוצרים מקדש בתוכו יכול האדם לעמוד ולהתפלל.

התבוננות יסודית זו 'חורזת' את כל המדרגות: היא הכנה מצוינת לתפלה, עיסוק בה בכל זמן פנוי הוא קיום של שש מצוות מדאורייתא, היא מרוממת את האדם למדרגות הגבוהות ביותר – להן זוכים מכח שמירת המחשבה – ואין כמותה גם לקירוב רחוקים, בעם ישראל ובאנושות כולה.

מעוניין להצטרף לצוות המפיצים של **ואביטה**?

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח מייל לכתובת: **itiel@pnimi.org.il**

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר **079-9211452**

לפניות בנושא העלון: **052-4295164**

pnimi.org.il